



Адв. Незрет Бабучев

**ПОРОЦИТЕ НА
ВЛАСТТА**



Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на адвокат Незрет Бабучев.

© Незрет Бабучев, автор, 2010

ISBN 978-954-321-778-6

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	7
-----------------	---

ГЛАВА I ПРОБЛЕМИ

1. ДЕМАГОГИЯ	11
2. БЕЗОТГОВОРНОСТ	18
3. КОРУПЦИЯ.....	21
4. ЛЕНОСТ	23

ГЛАВА II АНАЛИЗ

ФАКТОРИ ЗА ПОЯВАТА И РАЗРАСТВАНЕТО НА ПОРОЦИТЕ.....	25
БЕДНОСТ	25
НЕГРАМОТНОСТ	28
ЛИПСА НА РАЗВИТО ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО	30
НАРОДОПСИХОЛОГИЯ	33
ОЩЕ ЗА ПОРОЦИТЕ НА ДЕМОКРАЦИЯТА ...	35

ГЛАВА III РЕШЕНИЯ

I. ПРЕОДОЛЯВАНЕ	
И ПРЕМАХВАНЕ НА ФАКТОРИТЕ.....	37
ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА.....	37
ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА НЕГРАМОТНОСТТА	
(ИНФОРМИРАННОСТТА)	62
ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ЛИПСАТА	
НА РАЗВИТО ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО.....	65
II. ПРЕОДОЛЯВАНЕ	
И ПРЕМАХВАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ.....	67
ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА	
ДЕМАГОГИЯ И ПОПУЛИЗМА.....	67
ПРЕОДОЛЯВАНЕ	
НА БЕЗОТГОВОРНОСТТА.....	79
ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА КОРУПЦИЯТА.....	116
ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ЛЕНОСТТА.....	119

ГЛАВА IV ДЕЙСТВИЯ

ПОСЛЕСЛОВ.....	126
За автора	127

Демокрацията е дълъг процес на усъвършенстване на държавното управление в интерес на всички граждани. Когато престане да се усъвършенства и нейните пороци надделят над достойнствата ѝ, тя неминуемо си отива. Ето защо проблемите на демокрацията трябва да се решават, а не да се заобикалят.

Най-лошото пък е, когато огласяването им се преследва.

Авторът

ПРЕДГОВОР

Необходимостта от написването на тази моя първа книга е продиктувано от редица обстоятелства. Но най-важното от тях е липсата на изчерпателен и точен анализ на проблемите, съпътстващи всяко демократично управление. Без такъв анализ проблемите на властта остават неразрешени, а усъвършенстването на демокрацията непрекъснато се отлага или изобщо престава да стои като задача пред обществото.

Не бива да ни успокоява схващането, изразено в прочутата реплика на Уинстън Чърчил: „Демокрацията не е най-доброто нещо, но човечеството не е измислило нищо по-добро от нея“.

Проблемите на правовата държава и демократичното общество са много, и ако те се задълбочават, а не се работи за тяхното преодоляване, една от основните причини е тъкмо устройството, формирането и взаимодействието между институциите, гражданското общество и самите граждани.

С други думи, ако демократично избраната власт не решава проблемите на обществото, това вече е проблем на самата власт. Защото няма как да не се съгласим с Бенджамин Дизраели¹, че преди всичко „обществото се интересува от резултата“.

¹ Бенджамин Дизраели лорд Бийкънсфийлд – британски политически и държавен деец, един от най-видните идеолози и ръководители на Консервативната партия, два пъти министър-предсе-

Трябва веднага да подчертаем, че едва ли в света съществува пълна, „абсолютна“ демокрация. Няма такава демокрация, при която всички основни държавни институции да са изборни и да подлежат на парламентарен и граждански контрол. На практика имаме смесени системи с елементи на демокрация, елементи на аристократични затворени порядки, елементи на авторитаризъм.

Това е нормално особено когато става въпрос за силовите ведомства като въоръжените сили, вътрешните войски, полицията, разузнаването. Недопустимо е в такива структури, например в армията, редовите военнослужещи да вземат самостоятелни колективни решения и да не се подчиняват на заповедите на командването. Ако това стане факт, тази структура, по всички правила на военното изкуство, ще бъде победена при война. (Вж. Сундзъ, „Изкуството на войната“).

Ситуацията се усложнява и от начина, по който е структуриран партийният политически модел, от непознатото му финансиране, факт най-вече в недоразвитото гражданско общество.

На практика у нас имаме не само смесен, но и двойствен модел на управление. Ще поясня: моделът има както видима част, въплъщавана от официалната власт и лицата, представляващи държавните институции, нотака и скрита, задкулисна част, която на практика взема истинските решения. Това са както тайните общества, клановите и роднинските кръгове, така и организациите престъпни структури, които финансират управляващите политически сили и техните лидери: системата „Кукловоди и марионетки“.

дател на Обединеното кралство (1868, 1874–1880).

Моделът „Медичи“¹ е заимстван както от френските масони, които през 1789 г. извършват революцията и налагат основите на съвременната демокрация, така и от повечето държави с претенции за цивилизованост. С други думи, съвременната демокрация не е съвсем точно демокрация, а на практика е смесено държавно устройство със сложни взаимовръзки.

Проблемът не е в това, че имаме смесен модел. Проблемът е, че този модел, вместо да решава проблемите на обществото, ги заобикаля. А това вече е фундаментален недостатък на самата власт и нейната демократична доктрина.

Изложенията ми са принципни. Държавната власт и управлението е работа като всяка друга работа. Това е комплексен, непрекъснат процес: от събирането и класифицирането на информацията за проблемите на обществото – през анализите и вземането на решенията – до тяхното изпълнение, контрол и постигнат резултат.

Това не е измислен от мен подход, а наложен и продължаващ да се налага стандарт за конструктивно решаване на проблеми: локализиране на проблема; анализ; решения; въплъщаването им в действия; резултат.

Именно него приложих и при написването на тази книга. Защото моята цел е гражданите да осмислят общественото си поведение и необходимостта от промяна на статуквото. Защото демокрацията е процес, а не

¹ Козимо де Медичи (1389–1464) – човекът, който задкулисно управлява Флоренция, без официално да е на власт. По-късно неговата партия завзема властта като прогонва конкурентите от рода Албизи.

статукво. Тя непрекъснато трябва да се развива, както се развиват науката и технологиите. Това важи в пълна сила и за държавната власт.

ГЛАВА I

ПРОБЛЕМИ

Според мен основните проблеми на съвременната демокрация са четири: демагогия, безотговорност, корупция, леност.

1. ДЕМАГОГИЯ¹

Това е фундаментален порок на съвременната демокрация. Думата е от гръцки произход и в свободен превод означава „лицемерно политическо говорене и поведение”.

Благодарение на политическата демагогия властовите позиции се заемат от лица, които нямат нито необходимите знания и познания, нито са доказани експерти, но затова пък са известни най-вече като партийни активисти. Поради това управленците не могат

¹ Демагогията е набор от ораторски и полемични техники, прийоми и средства (вкл. средства за масово осведомяване) за въвеждане на публиката в заблуда с цел демагогстващият да я убеди в своята правота. Най-често демагогията се използва за постигане на политически цели, за реклама и пропаганда. Етимологията на понятието идва от понятието „демагог” (старогръцки: Δῆμαγωγός, букв. „водач на демоса“), което първоначално не е съдържало негативен оттенък и в Древна Гърция е означавало политик и народен трибун, изразяващ интересите на демоса в противовес на тези на аристокрацията.

(или не искат) да изпълнят програмата, с която тяхната партия е спечелила доверието на избирателите.

Корените на това явление откриваме още в Древна Гърция, още при първата поява на управление чрез избор. **Аристотел¹ пръв коментира този порок при анализа на несъвършения според него модел на демокрацията.**

По своята същност съвременната политическа демагогия не се различава от тази в древността, просто са различни механизмите за манипулация на общественото мнение. Днес те варират от средства за подсъзнателно въздействие чрез символи, политически видеоклипове, рекламни билбордове, но най-вече чрез нереалистични обещания под формата на уж експертни мнения, подкрепени със съмнителни доказателства. Не са редки случаите, когато се достига до откровени заплахи и внушаване на страх.

Най-новата демагогска по своята същност политическа платформа е т.нар. социално-либерален модел. Той представлява популистка смесица от предимствата на двата класически модела – десния (либерален) и левия (социален, социалдемократически), без да се посочват техните недостатъци. Като явление този модел се оказва най-масов не само сред основните по-

¹ Аристотел (384–322 г. пр. Хр.) – древногръцки философ, един от най-големите гении на Античността. Ученик на Платон и учител на Александър Македонски, Аристотел е сред малкото личности в историята, изследвали почти всички области на живота и познанието. В науката той изучава анатомия, астрономия, география, геология, зоология, метеорология и физика. Във философията пише за естетика, етика, метафизика, психология и теология. Занимава се още с политика, икономика, образование, реторика, чуждоземни обичаи, литература и поезия. Съчиненията му са на практика енциклопедия на древногръцкото познание.

литически играчи в България, откъдето наблюденията ми са най-преки, но и в почти всички европейски държави.

За да се обясни по-нагледно демагогската същност на съвременните политически послания на този социално-либерален модел, ще направя кратък анализ на двете основни политически доктрини за властта и взаимодействието им с гражданите, с бизнеса (икономиката) и гражданското общество.

I. ПРИНЦИПНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ДЕСНИЯ МОДЕЛ НА УПРАВЛЕНИЕ (ЛИБЕРАЛИ, ХРИСТИЯНДЕМОКРАТИ, КОНСЕРВАТОРИ)

1. Ненамеса на държавата в икономиката. Почти пълна липса на пряка или косвена регулация на цените, почти пълна липса на лицензионни режими, квоти, субсидии и дотации.
2. Липса на държавно участие или собственост във водещи отрасли на икономиката.
3. Ниски данъци за бизнеса и за средната работеща класа.
4. Ниски публични разходи за социални дейности, здравеопазване и образование. Тези дейности се поемат частично от богатите фондации на едрия бизнес.
5. Основните държавни разходи са предимно за опазване на обществения ред сигурността и правата на гражданите, както и за издръжката на самия административен апарат.
6. Обикновено има бюджетни излишъци. Приходите в бюджета са повече от разходите. Оттам и

твърдението, че десните правителства създават богатства, а левите ги харчат.

С други думи дясното послание е: „Спасяването на давящия се е дело на самия давящ се“. Този модел е перфектен и работи при следната социална структура на обществото: 2% много богати, 96% средно заможни и 2% бедни. Говорим за бедни хора, които не са обеднели поради никакви икономически или природни катаклизми, а са с този социален статус поради липса на необходимите качества и квалификации за високо заплатена работа.

При така посочената социалната структура обикновено няма обществено напрежение или ако то съществува, е твърде незначително. Защото богатият бизнес тушира напрежението чрез програми за подпомагане на социално слаби и чрез различни частни фондации, които също помагат на онези, които нямат достойно препитание. Затова можем да сме свидетели на пръв поглед парадоксално положение: най-бедните гласуват за дясното. И това не е чак толкова изненадващо: та още от времето на Цезар¹ щедрите дарители са били тачени от народа.

С други думи т.нар. десен политически модел на практика представлява управление на богатите и на парите. Те пряко или косвено управляват в свой интерес. Това е нормално и желателно, стига всяко общество действително да постигне тази социална структура – две нищожни малцинства от много богати и мно-

¹ Гай Юлий Цезар (100 (или 102) г.пр.Хр.–44 г.пр.Хр.), римски пъководец, политически лидер и писател. Той изиграва важна роля в трансформацията на Римската република в принципат.

го бедни, и смазващо мнозинство от средно заможни граждани.

Винаги е имало елит и винаги елитът е управлявал. Не ми е известна цивилизация, която има претенции да бъде развита, и която да няма управляващ елит. Друг е въпросът, доколко тези елити са имали или имат качества на елит.

Нека да не забравяме, че първото определение за закон е дадено от Ханфейдзъ¹ – философ и стратег, висш съветник и министър при първия китайски император. В трактата, наречен на неговото име, той дава следната формулировка: „Законът (в широкия смисъл) е волята на владетеля (управляващия) за устройството и функционирането на държавата и обществото“.

II. ПРИНЦИПНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ЛЕВИЯ МОДЕЛ НА УПРАВЛЕНИЕ

1. Пряка и косвена регулация на цени на основните стоки, редица лицензионни режими, квоти, субсидии и дотации за основни сектори в икономиката. Държавна собственост или мажоритарни дялове във водещи индустриални компании. Наличие на държавни монополи.

¹ Ханфейдзъ (ок. 280–233 г. пр. Хр.), китайски философ, висш съветник и министър в царство Цин през Епохата на воюващите царства, основател на т. нар. легистка доктрина. Неговите трактати за автократичното управление с помощта на единна система от закони оказали решително влияние върху бъдещия Първи император Цин Шъхуанди, осъществил обединението на Китай. Основният му труд, представляващ синтеза на легистките теории от тази епоха, носи собственото му име и в буквален превод означава „Философът на отрицанието от царство Хан“.

2. Високи данъци за бизнеса (в някои държави стигат до 40–50%).
3. Високи публични разходи за социални дейности, здравеопазване и образование, включително държавно финансиране на неправителствени организации.
4. Държавата освен правоохранителни функции има и важна социална роля на регулатор в разпределението на богатствата.
5. Обикновено има бюджетен дефицит. Разходите са по-големи от приходите. Това също е опасно, особено при съществуващата крехка монетарна система в целия свят, с изключение на малко държави, които държат на т.нар. златно покритие.

С други думи, провеждането на социална политика си има своя цена и тя се изразява в завишени данъчни тежести върху бизнеса и средната работеща класа.

Този политически модел е особено наложителен в общества, където средната класа е под 50 %, много богатите са 2 %, а бедните са около или над 50 %. При такава социална структура на обществото не може без засилена намеса на държавата и регулация в икономиката, защото ако тя липсва, общественото напрежение може да достигне до критична точка. Това на свой ред означава, че държавата я очаква социален катаклизъм – пореден преврат, стихийно обществено неподчинение, революция или установяване на военна диктатура.

Най-новата политическа демагогия взема предимствата на двата основни модела, без да посочва недостатъците им, и приема за чиста монета собственото

си твърдение: от една страна, да има ниски данъци за бизнеса и за средно заможните хора, а от друга, да се поддържа силна социална политика – подпомагане, субсидии и дотации, включително и за инфраструктурни обекти.

Да, това е съвсем възможно, но само при изключително неприемлив бюджетен дефицит. Подобен дефицит е заплаха за крехката монетарна система, която и без това е построена върху плаващи пясъци, защото днес парите не са нищо повече от просто хартийки.

Истински пари са само онези, които са обезпечени 100 % със злато от банката, т.е. имат златно покритие. Истинските пари са ценни книги на приносител, които при представяне пред банката емитент, последнатата е задължена да даде на приносителя количеството злато, с което са обезпечени.

Сегашните пари, с изключение на няколко валути, са без каквото и да било златно или друго покритие, а са гарантирани от държавата.

С други думи, не са гарантирани.

Пример за политическа демагогия са нереалистичните предизборни обещания, въпреки че партийните централи, които ги пускат в общественото пространство, са наясно: изпълнението им би било катастрофално за обществото. И естествено, след като спечелят изборите, обещанията не се изпълняват. На практика това е истинска измама с вота на избирателя, която не се преследва от закона. Обикновено винаги се намират някакви оправдания, а понякога и изкупителна жертва от управленските среди, която играе ролята на бушон.

Политическата демагогия е една от основните причини за резкия спад на доверието на обществото към

партиите и идеологиите. Последните две понятия вече са синоним на демагогията. Обществото вече не вярва на идеологии, а на личности. И това според мен е естествена реакция и връщане към здравомислещите принципи в миналото, че човек вярва само на човек. Както при нужда всеки отива при конкретен адвокат, лекар, зъболекар, шивач, автомонтьор или водопроводчик, така е и при политическия избор – все повече ще се налага мажоритарният елемент, независимо дали това се харесва на управляващите, или не.

В заключение ще добавя, че през XIX и XX в., когато проблемът с демагогията не е бил контролиран, в редица случаи това е довеждало до гибел на самата демокрация. Ако в този си, днешния си вид, демокрацията продължава да боледува, без да бъде лекувана, няма въобще да бъде изненада, ако отново бъде премахната и ликвидирана, при това с най-широка обществена подкрепа.

2. БЕЗОТГОВОРНОСТ

Това е вторият по значимост проблем на държавната власт, конституирана макар и частично по демократичен начин. Политическата безотговорност е липсата на санкция (наказателна, дисциплинарна или гражданска) при лошо управление на лицата, които представляват съответната институция – включително нарушаване на издадени вече законови норми и престъпления по служба.

Много удобен механизъм за функционирането на политическата безотговорност е оправдаването с

други институции – национални и международни – за прикриването на собствените си грешки в управлението.

Всички управници се оправдават с прегрешенията на предишните. Съдът се оправдава с прокуратурата и полицията, която не събира достатъчно доказателства. Парламентът се оправдава с бездействието на прокуратурата и мудността на съда. Полицията се оправдава със съдиите, които пускат заподозрените, прокуратурата протестира, разследването също и т.н. Може да се продължи. Същевременно се заявява, че нито една от изброените институции не може да се намесва в работата на останалите.

Тук е мястото да въведе и нов термин: относителност на правата на гражданите или правна инфлация. И двете понятия имат едно и също съдържание, но „правна инфлация“ го разкрива по-добре. Тя означава колко ефективна е институционалната защита, която се задейства от страна на държавата при нарушаване правата на гражданите.

Тъй като престъпленията са най-тежката форма на посегателство върху правата на гражданите, ще дам пример с тях. Колкото по-голям е броят на разкритите престъпления и влезлите в сила осъдителни присъди на извършителите, толкова по-малък е процентът на правна инфлация. И обратно. Оказва се, че Япония и Китай са единствените държави в света, които имат над 90 % осъдителни присъди за извършените престъпления. Според статистическите данни правната инфлация там е под 10 %.

Държави, чиято правна инфлация е под 10%, чрез институциите си гарантират в най-висока степен правата на своите граждани при престъпни посегателс-

тва срещу тях. В тези страни можем да говорим не де юре, а де факто, че законът е закон. (стил) За съжаление броят на тези държави е много малък.

Държавите, чиято правна инфлация е от 10 % до под 50% също са малко. Казано направо – на практика институциите не дават високи гаранции, нито притежават високоефективни средства за защита на гражданите си. За съжаление най-голям е процентът на държавите, чиято правна инфлация е над 50%. Което означава, че повече от половината престъпници и правонарушители са на свобода. Това са печалните резултати от „безотговорността“ – много опасния порок на демокрацията, от който страдат представителите на държавните институции. Тези представители предпочитат взаимно да се упрекват и непрекъснато да се оправдават едни с други. И омагьосаният кръг се затваря.

С право някои видни японски бизнесмени, собственици на корпорации, казват, че на Запад няма наказателно правосъдие (за разлика от много доброто гражданско и административно). „Вие или имате лоши закони, или институциите ви са корумпирани и некомпетентни“ – твърдят те.

Каквато и да е причината, „голямата прахосмукачка“ на полицията, прокуратурата и съдът не „чисти“ боклука. Както казва Бенджамин Дизраели, когото вече цитирах, обществото се интересува не от намеренията, а от резултата. А той в повечето държави е повече от плачевен.

Според статистиката т.нар. правови държави са правови само на хартия, а на практика правата ни са гарантирани и ефективно защитени само наполовина, че и по-малко. И то заради безнаказаната безотговорност на ръководителите на държавни институции, ко-

ито имат задължението и правомощията да защитават правата на гражданите при правонарушения (особено при престъпления).

Този порок на демокрацията до такава степен подрива авторитета на властта, че обществото започва не само да не вярва, но и да се съмнява в смисъла от редица държавни институции. И в предимствата на самата демокрация. Това е много опасен, пагубен процес, който, ако не бъде овладян и спрян, може да доведе до срив на цялата държава. Има доста примери от историята за това какво става в тези страни, в които цари безотговорност и беззаконие. Обикновено те изчезват и биват поглъщани правомерно от държави, в които има ред и законност.

Това историческо правило важи в пълна сила и днес, просто средствата са различни и други са механизмите за завладяване на територията, която не се стопанисва, както трябва.

3. КОРУПЦИЯ

Това е третият по значимост проблем на държавната власт. Корупцията е даване на пари или други материални облаги на представители на официални държавни институции, за да изпълнят или да не изпълнят служебните си задължения, за които имат съответните законови правомощия.

Първите сведения за корупцията са още от времето на Древния Рим. Но днес огромните ѝ размерите са изпълнили почти всички сфери на обществения живот. Нещо повече – самото обществено мнение вече е

тотално деформирано, защото то приема рушветчийството като нещо съвсем нормално, дори и желателно.

Корупцията, за съжаление, днес се генерира от функциониращия партиен модел, от начина, по който се финансират политическите партии в повечето т.нар. демократични държави. Това става най-често чрез обществените поръчки за изграждането на инфраструктурни обекти и чрез раздаването на концесии. Управляващите винаги предпочитат да осигурят стабилна работа и добра печалба на фирми, близки до своята партийна централа.

Има ли някаква разлика между демократичните държави, които боледуват от този опасен обществен порок?

Има.

В старите демокрации корупцията е на най-високо правителствено ниво и тя най-често е невидима за обществото. Поради което се създава илюзията, че отсъства. А в т.нар. нови демокрации корупцията е стигнала до най-ниските властови нива и до най-обикновения гражданин, който я вижда и я чувства. И за да не бъде санкциониран при правонарушение или престъпление, той е принуден да плаща.

За корупцията е писано много, има достатъчно литература, която няма да изброяваме. По-важен е анализът на нейния генезис. И най-вече това: как да бъде премахнат този основен порок на демокрацията?

4. ЛЕНОСТ

Леността също руши устоите на демокрацията. Тя е липса на адекватна и бърза управленческа реакция при решаване на определен проблем или издаване на съответен административен акт. Пословична е леността в изпълнителната власт при издаване на съответните разрешения, както и в съдебната власт, която не бърза при постановяване на решения и присъди.

Виждаме я дори и в законодателната власт, където належащи промени в нормативната уредба не се правят навреме, а това от своя страна забавя или безотговорно отлага регулирането на съответните обществени отношения.

Ето защо съм убеден, че леността също е опасен порок на демокрацията. Това не е валидно само за България, но и за редица други изостанали в развитието си страни. Причините са много, но те ще бъдат изложени в следващите глави, както и мерките за премахване на така описания порок.

ГЛАВА II АНАЛИЗ

ФАКТОРИ ЗА ПОЯВАТА И РАЗРАСТВАНЕТО НА ПОРОЦИТЕ

Много и най-разнообразни са причините за появата и разрастването на пороците на демокрацията. Но с най-голям принос за на тези „болести“ на демокрацията са: бедността, неграмотността, липса на развито гражданско общество (организираност) и не на последно място – народопсихология.

Всичко те в своята съвкупност са идеална социална среда за избуяването на демагогията, безотговорността, корупцията и леността. Ето защо те ще бъдат описани поотделно и след това ще бъдат посочени взаимовръзката и зависимостите им.

БЕДНОСТ

Бедността е липса на достатъчно средства за водене на достоен живот. Причините за бедността са обективни и субективни. Но основният акцент пада върху обективните.

Според мен богатствата се създават от хората и за хората, независимо че техният първоизточник е при-

родата или Бог. Всяка земна цивилизация се е развивала и обогатявала благодарение на това, че е практикувала правилно експлоатацията на човешките и природните ресурси. И правилно е прилагала разделението на труда и разпределението на т.нар. принадена стойност. Тоест всяка цивилизация се е основавала върху експлоатацията на човек от човека. Но не в това е проблемът.

Колкото и да е странно, но в повечето случаи, когато обществената организацията е изградена върху правила, животът на хората е много по-приятен. Когато Правиш ли едно нещо, прави го както трябва. Това е много по-удобно, отколкото да се грижиш сам за задоволяване на всичките си потребности. С други думи, проблемът не е в експлоатацията, а в лошата експлоатация или липсата на качествена експлоатация.

Илюзия е да си мислим, както някои философи утописти, че е възможно да се създаде общество без експлоатация. Опитите на т.нар. комунистически режими претърпяха пълно фиаско и вместо напредък отбелязаха връщане към феодализма, макар наречен с друго име. Илюзия е и да си мислим, че съвременният човек е свободен и независим. Истината е точно обратна: **ние сме зависими един от друг**. И това е очевидно, дори и за хора с посредствен интелект. Зависими сме от хлебопроизводителите, от фермерите, от търговците, от доставчиците на ток, на горива, на телекомуникации и т.н.

Няма абсолютно независими хора на този свят с изключение на отшелници, които са избрали пътя на уединението.

Следователно когато имаме нерационална експлоатация на човешките и природните ресурси и нера-

ционално разпределение на придобитите богатства, тогава се получава масова бедност. А от своя страна тя, бедността, става първопричина и следствие: благодарение на нея се затваря омагьосаният кръг на злото, на демагогията, безотговорността, корупцията и леността. Когато процентът на бедните хора е много висок, рязко се повишава и общественото напрежение, което понякога трудно се поддава на контрол. В държави с висока бедност е въпрос на време тази взривоопасна маса да се възпламени.

Факт е, че има страни с огромни природни ресурси, но населението им живее на прага на бедността и гладува. И обратно – държави с ограничени природни ресурси благоденстват, защото имат отлична обществена организация. Очевиден пример за това са Япония и Швейцария. Те не притежават никакви ценни природни залежи, всички суровини се внасят, но се преработват и се изнасят, при това с добри печалби. Организираността ражда благоденствие за всички.

Бедността е нормално явление, дори според Кейнс¹, е нещо желано, но в рамките на 1-2% от населението. Защото има хора, които нямат нужните качества за качествена работа, т.е. меко казано, страдат от вроден мързел и липса на достатъчна интелигентност. За обществото е много по-евтино тези граждани да не работят, а да получават социални помощи, отколкото да пречат на другите, които искат и умеят да работят.

Парадоксално е, но факт. Всички сме виждали таква „гъртеи“, така че явлението трябва да се възприема като нещо нормално.

¹ Джон Мейнард Кейнс, икономист, основният му труд е „Обща теория за заетостта, лихвите и парите“.

Ненормалното е трудоспособните, талантливи хора, както и богатите природни ресурси да не се използват (да не се експлоатират) и да не се печели от тях. **Идеята е да забогатяваме всички заедно, а не едни за сметка на други.**

Когато човешките и природните ресурси се експлоатират рационално, няма бедни, а има само различно богати хора. Ето защо за всяка държава е жизненоважно да се справи с бедността, един от причинителите на пороците. (Решенията за премахване на този първоизточник на злото ще бъдат изложени в гл. III.)

Има и субективни фактори, които също следва да бъдат отбелязани. Бедността е преди всичко въпрос на чувство – всеки човек по-различен начин се чувства беден или богат. Много важна е субективната гледна точка към богатството. Повечето хора, които са умерено религиозни, са благодарни и признателни на Всевишния, за всичко което имат – здраве, работа, деца, дом, прехрана. Те обикновено не ламтят, не ги мъчи алчността, удовлетворени са от това, което са постигнали в живота. Не се оплакват непрекъснато за щяло и нещяло. Така запазват нормалния си психологически статус. Ето защо субективният фактор има толкова важна роля за промяна на общественото съзнание в положителна посока, което от своя страна ще промени материалната действителност.

НЕГРАМОТНОСТ (НЕИНФОРМИРАННОСТ)

Неграмотността е липса на основен или специален набор от познания за природата и обществото. Следователно когато имаме масова неграмотност, (прост народ – слаба държава), няма как да има ефективно ра-

ботещи институции, модернизирана администрация, печеливша национална индустрия, развито селско стопанство, разнообразни и качествени услуги и т.н. Да не говорим за въвеждане на нови технологии или за развитието на научни изследвания.

В грамотността влагам не само наличие на елементарен набор от умения, придобити в средното образование, но и общата информираност на цялото население. Информираниост най-вече за проблемите на обществото, на управлението на държавата, информация за необходимостта от управленски решения, които трябва да бъдат взети и реализирани.

За съжаление, у нас все още не съществува т.нар. прозрачно управление. Гражданите като отделни личности или като обединени в граждански организации трябва да бъдат винаги своевременно информирани.

Само така те ще могат да преценят дали управляващите вземат най-адекватните решения, дали техните действия целят единствено постигането на най-добри резултати.

Неграмотността работи в интерес на паразитиращия управленски елит, който няма качества и предпочита да се задържи във властта, като плаши или манипулира безпросветната, невежа маса. Неграмотността е една от предпоставките за разширяване на опасни демагогски идейни течения, които отново обслужват интересите на лидерите, без да предлагат реално решение на обществените проблеми. Не е възможно да говорим за демокрация при наличието на масова неграмотност и липса на адекватна информираност. Неграмотният и неинформиран човек е идеална мишена за всякаква демагогия, той лесно се манипулира, като за

целта, колкото и да е парадоксално, се използват средствата за информация.

В държава, в която медиите са обърнали гръб на обществото, а стоят с лице към властта, започва да работи на пълни обороти най-старият информационен канал – слуховете. Те се мултиплицират много по-лесно от новинарските емисии, лесно и безрезервно се приемат за истина. Нов, модерен вариант за разпространение на слуховете са интернет групите, форумите, виртуалните социални мрежи.

Напълно нормално е обществото да не разполага с класифицирана информация за армията, разузнаването или полицията. Репресивният апарат във всяка държава е необходимото зло, с него лошо, без него още по-лошо. Недопустимо е обаче т.нар. военно начало да се въвежда в гражданските отношения. Манипулацията и липсата на информираност са опасни за всяка демокрация. Те подкопават доверието на обществото в институциите. Ако обществото е лишено от обективни електронни медии и печат, от реалистично отразяване на случващото се, слуховете и форумите запълват тази обществена ниша. А това вече е сигнал за промяна на съзнанието.

Ето защо е повече от необходимо да се преодолее гражданската неграмотност и липсата на комплексна информираност. Това ще е полезно както за гражданите и за почтения бизнес, така и за цялата държава.

ЛИПСА НА РАЗВИТО ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО

Гражданското общество е един от фундаментите на правовата демократична държава. То преследва съ-

щите цели, както самата държава, но е и конструктивен коректив на държавното управление.

Липсата на развито истинско (не казионно) гражданско общество, е също една от важните причини за пороците на демокрацията.

Гражданското общество или неправителствените организации са формации, изградени на доброволни начала. Те преследват частен или обществен интерес. В повечето случаи, това са организации по браншове и отрасли – адвокати, лекари, търговци, строители, занаятчии, земеделци и т.н. И това е нормално.

Това пък, което не е нормално, е, че у нас повечето от тези неправителствени организации са правителствени, те са структури към управляваща партия и не отстояват обществения интерес. Ето защо такива формации са вредни, защото голяма част от тях участват и в престъпни схеми по източване на средства и пране на пари.

Те виреят там, където няма гражданско самосъзнание и демокрацията не представлява естествен процес на развитие на обществото, а е „вносно явление“.

Там, където има гражданско самосъзнание, има и силно развито гражданско общество, а където има силно развито гражданско общество, властта се съобразява с нея, а методите за разрешаване на належащите обществени проблеми са бързи и ефективни.

Гражданското общество не е само коректив, то упражнява и функции на граждански контрол, защото демокрация без контрол води до анархия. Това е и една от причините за проблема, наречен безотговорност.

Но за да са истински коректив и сила, с която се съобразяват представителите на държавни институции, гражданите трябва да жертват време, пари и дори

самите себе си, като избират най-достойните помежду за свои представители и ръководители.

Само организация, която се финансира от членовете си, може да се нарече силна и независима, способна е да отстоява интересите на членуващите в нея, когато и където се налага. „Безплатен обяд няма, безплатно е сиренцето в капана за мишки“ – гласи точната и вярна сентенция на г-жа Маргарет Тачър¹, бивш министър-председател на Великобритания.

Време е българските граждани наистина да осмислят своето поведение. За съжаление вече е факт, че повечето неправителствени организации се финансират от външни донори, от чужди организации, съмнителни компании и групировки, включително и чрез престъпни схеми като източване на ДДС. Това означава, че гражданите трябва да сменят ръководството на подобно сдружение или да напуснат организацията.

Защото тя вече не е гражданска. От казионните формации не може да се очаква нищо конструктивно, прагматично и делово, свързано с решаването на индивидуален или групов проблем.

Правото на достоен живот може да се извоюва организирано, при ясна йерархия, при спазване на железните принципи – лоялност и професионализъм.

Лоялността и професионализмът са принципи, върху които се изграждат не само силни групи (вклю-

¹ Британски политик и първата жена, изпълнявала функциите на министър-председател в Обединеното кралство — позиция, която тя заема от 4 май 1979 г. до 28 ноември 1990 г. Тя е лидер на Консервативната партия от 1975 г. до края на премиерството си. Още преди да дойде на власт, в съветската пропаганда тя е наричана Желязната лейди — прозвище, останало до днес.

чително и престъпни), но и силни държави и корпоративни организации. Лоялност към лидера, който има най-голям авторитет и който проявява най-висок професионализъм при изпълнение на служебните или организационни функции. Липсата само на един от тези два елемента води до срив. В организацията разпадът е лнея

НАРОДОПСИХОЛОГИЯ

Народопсихологията е относителен масов психологически профил на гражданите, на гражданското самосъзнание на определена нация или общност. Относителен, защото всеки човек е собствена вселена от особености, но масата има общи характерни черти, които са важни като фактор за наличие и разрастване на обществените пороци, описани в гл. I. Съществуват два основни вида народопсихология: борческа и робска, но на практика у всеки народ наблюдаваме смесването им, но в различни пропорции.

Ще се опитам да дам основните характеристики на двата вида психологически портрета.

Борческата народопсихология е преобладаваща, когато гражданите:

- имат високо национално самочувствие;
- са сравнително добре образовани и информирани;
- са умерено религиозни, и смятат, че правата им са даденост;
- са сравнително богати, съществува добре развита и богата средна класа;
- са добре организирани по браншови признак;
- са инициативни в делови и обществен план;

- са готови да жертват време, пари и дори самите себе си за каузата.

Робската народопсихология преобладава, когато гражданите:

- нямат национално самочувствие, чувстват се потиснати по рождение;
- не са добре образовани и информирани;
- не са умерено религиозни, или са атеисти, сатанисти или фанатици, и смятат, че правата им не са даденост, а подаяние, което следва да бъде спечелено;
- са бедни в по-голямата си част;
- не са организирани или са слабо организирани от казионни организации, които работят против интересите им;
- не са инициативни в делови и обществен план;
- страхуват се да жертват време, пари и самите себе си за каузата.

Народни поговорки в този смисъл колкото щете: „Срещу остен не се рита“. Или: „Наведена глава сабя не я сече“ и т.н.

На практика имаме сложна смесица между двата модела на народопсихология и там, където тя отговаря в по-висока степен на критериите за борчески дух, можем да говорим за прогрес в обществен делови, културен и държавен смисъл. И обратното.

Социологически проучвания по тази тема все още не са правени, поне на мен не са ми известни, но едно анкетно проучване би дало една сравнително добра извадка за това дали един народ има преобладаваща робска или борческа народопсихология.

ОЩЕ ЗА ПОРОЦИТЕ НА ДЕМОКРАЦИЯТА

Когато говорим за демагогия, най-значимите фактори за появата и разрастването ѝ са бедността и неграмотността, включително липсата на информираност, донякъде и на робската народопсихология.

Другите фактори имат второстепенно значение.

За безотговорността най-голямо значение има липсата на развито гражданско общество и неграмотността под формата на липса на информираност.

За корупцията най-голямо значение имат бедността и липсата на развито гражданско общество.

За леността съществена е бедността, липсата на законови материални стимули, добри заплати и контрол, както и развито гражданско общество и механизми за граждански контрол.

Както казах, всичките фактори влияят заедно и поединично, всичките са едно цяло и всяко от тях въздейства върху другите. Те са разграничени само за да бъдат обяснени и за да се ограничи влиянието им като вродени пороци на демокрацията.

ГЛАВА III

РЕШЕНИЯ

I. ПРЕОДОЛЯВАНЕ И ПРЕМАХВАНЕ НА ФАКТОРИТЕ

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА

Започвам с най-важния фактор за преодоляване, с бедността. За да се справим с този проблем, държавата трябва прецизно да регулира икономическите отношения по производство, транспорт, продажба на основните стоки и услуги, както и трудовия пазар, особено цената на труда за всяка една производствена дейност.

След като бедността у нас е над допустимата граница, а според мен тя е около 3% от населението, държавна регулация е повече от необходима. Нали първите държави в света са възникнали заради регулацията – да се поддържа изправна иригационната инфраструктура и да се упражнява контрол над производството на храни, най-вече жито.

Големият проблем е, че в България никой никога не знае точно за какво работи или за какво му се плаща. За съжаление тази практика съществува и в други

държави. Неяснотата, при това умишлено създадена, довежда до обедняване на трудоспособните хора и до спекулативно забогатяване на малцина.

Във всяко нормално общество трябва да е ясно:

1. За какво се плаща (качество, точност, количество, гаранции, обоснована цена).
2. За какво се работи (точни разценки за вложен труд, при конкретен трудов резултат, по браншове).
3. Какви са ефективните механизми за правна защита при правонарушение.

Това са трите въпроса, които очакват решенията си. Арешенията ще доведат до яснота и сигурност, оттам до създаване на общество от различно богати хора, до създаване на богатата средна класа.

Ще изложа една по една всички стъпки, които трябва последователно да направим, за да преодолеем бедността.

Водещите държавни институции следва да се намесват в икономиката и да имат консултантски и регулаторни функции. Това, което предлагам, е примерна консултантска и регулаторна схема на макро ниво. Но тя следва да бъде прецизно изработена за всяко населено място, за отделните села и градове, общини, области и за държавата като цяло.

ПЪРВА ТРИАДА. ИНФОРМАЦИЯ И АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО В МОМЕНТА

Първо: Какво имаме?

Следва да се направи прецизен анализ на природните ни и човешки ресурси. Това включва експертен

анализ за състоянието на земята, почвите, климата, подземни богатства. Отделно за всеки регион – какво е необходимо за да се увеличи добива, какви публични инвестиции са нужни за изграждане на инфраструктура, язовири, напоителни канали (да не забравяме, че това е водеща функция на първите държави в света), нови пътища и т.н.

Една територия, за да бъде експлоатирана правилно, следва да бъде включена в целия икономически механизъм, а това става само с изграждане на добра инфраструктура. Тоест, изграждането на нова инфраструктура следва да се основава само и единствено на здрава икономическа логика. Това е публична инвестиция, която трябва да носи пари на фиска. Държавата трябва да действа като здравомислещ инвеститор, като могъща монополна корпорация.

В проучването да се включи и населението като възрастова и образователна структура, като професионални умения. Нужно е да се прави обстоен анализ на състоянието на природните и човешки ресурси, които са богатство сами по себе си.

Това е базовата входяща информация за целите на регулацията, от която ще започне да се решава проблемът с бедността. Благодарение на тази точна картина на материалната действителност с всичките ѝ недостатъци, добри или лоши почвено-климатични условия, инфраструктурни проблеми, човешки умения и традиции ще могат да се вземат и правилните решения.

Трябва ни абсолютно вярна снимка на онова, с какво разполагаме, защото, ако информацията не е вярна, всички следващите стъпки ще вървят към провал или плачевни резултати.

Второ: Какво можем да правим добре при наличните природни и човешки ресурси?

Това вече е сложният технико-икономически анализ, като акцентът е върху техническата част. Тук водещо място имат експерти по аграрни науки, почвознание, напоителни съоръжения, минно дело, индустриалци. При наличен почвен ресурс и подходящи климатични условия всяка територия е подходяща за отглеждане на точно определен вид култури. И обратно – тя е неподходяща за друг тип култури. Тук е мястото на научно-изследователските центрове. Основното правило трябва да е следване на закона за сравнителните предимства. Примерът с бананите като най-банален, е показателен: да, в България може да отглеждате банани в парник, но те няма да са вкусни и няма да узреят, което означава, че няма кой да ги купи.

За всяка отделна територия би следвало да се направи подробен доклад, при съдействието не само на експерти от министерствата и научните изследователски центрове и университети, но и на местната власт и неправителствените организации.

Това важи и за съществуващите подземни богатства, както и за природните забележителности. Важен фактор са и културните и религиозни традиции, особено за развитие на туризма.

Следва да бъде изготвен атестат за всяка подложена на анализ територия, разграфен по основните пера от икономиката:

1. ЗЕМЕДЕЛИЕ

- подходящи култури по вид, сорт и произход според почвените и климатични условия;

- подробни технологични карти за производство на конкретна земеделска продукция, включително и необходимите разходи, в това число и за труд;
- обосновани проекти за изграждане и поддръжка на водонапоителна инфраструктура (каналы, микроязовири, големи язовири, помпени станции), коефициент на рентабилност на добива.
- сертифициране на земите по качество, категория и годност за конкретни земеделски продукти на всеки един собственик или арендатор;
- население, брой, образование, възраст и професионална квалификация на трудоспособните граждани, заетост, излишък или липса.

Така благодарение на атестата ще се знае, например за дадена община или селско землище, каква култура (дори какъв сорт от нея) е най-подходяща за производство. Ще се знае какъв е прогнозируемият тонаж, добив от 1 дка неполивна и от 1 дка поливна площ. Ще могат да се изградят подходящи идейни проекти за изграждане на нови напоителни инфраструктури, за промяната на добива като количество и средна цена.

2. ИНДУСТРИЯ

- налични природни ресурси, полезни изкопаеми по качество и количество, инертни материали, води и природни или културни забележителности;
- наличие на собствено произведена земеделска продукция, включително и животновъдство (вид, брой, породи), количество, качество и средни изкупни цени на едро и на дребно за

- конкретния регион. Съпоставка на цените и себестойността с други райони в страната или на международния пазар;
- прецизен демографски анализ на населението в територията по възраст, пол, образование, професионална квалификация, досегашна заетост и поминък. Безработица;
 - прецизен анализ на нивото и качеството на изградената инфраструктура (пътна вкл. ж.п. линия, пристанища, летища, електропреносни мрежи, телекомуникационни мрежи, вкл. мобилна телефония и интернет), за рационално оползотворяване на човешките и природни ресурси. Проекти за изграждане на нови инфраструктурни обекти с оглед рационална експлоатация на наличния природен и човешки ресурс. Включително икономическа рентабилност на публичната инвестиция.

Внимание! Ресурсите като стойност трябва да надхвърлят петкратно разходите за нова инфраструктура. Изчислено е, че държавата принципал покрива инвестицията си за 5 години от данъчните постъпления, ДДС и данък печалба, извлечани от новите ресурси и богатства. И само тогава публичната инвестиция е рентабилна.

- прецизни бизнес проекти, базирани на сравнителните предимства на територията, за производство (хранително вкусова, лека или тежка промишленост), съпоставени с други територии. С препоръки.

Тук се излагат възможните и печеливши производства за конкретната територия. Те са различни за различните населени места и територии. Така се обособяват и зони – индустриални, земеделски, търговски и т.н. **Какво можем да произвеждаме и да продаваме с печалба.**

Издадените от държавния орган препоръки ще имат препоръчителен характер и по-скоро ще са един вид много подробна консултация за възможността да се инвестира.

Ще е нужно да има комисия, съставена от представители на няколко ресорни министерства, на браншови организации и на местната власт. Комисията ще играе ролята на консултантска фирма, а не на пряк публичен регулатор. По този начин държавните органи създават нови условия за индустриализация в определените населени места. Като основната грижа на държавата е да поддържа и изгражда рентабилна инфраструктура.

3. УСЛУГИ

- наличие на природни и културни забележителности;
- необходимост от определен вид услуги, необходими на населението;
- консумация на хранителни и промишлени стоки;
- брой автомобили и т.н;
- население, възраст, пол, заетост, социален статус (потенциална покупателна способност).

Тук също следва да се прави препоръка с оглед предотвратяване на фалити на малки и средни търговски

фирми или фирми в сферата на услугите. Нито държавата, нито обществото печели от фалит. Това е загуба за всички. А точната и навременна информация, която не е по силите на малките и средни предприемачи, е напълно по силите на държавния административен апарат. Нали в края на краищата работещите хора и бизнесът хранят и държавната машина.

Повече от належащо е държавните органи да се натоварят с такива консултантски функции. Държавата в икономически план трябва да се разглежда като гигантска монополна корпорация, която печели от всички и има интерес всяка една единица, фирма или гражданин да работи добре и качествено за себе си, за предприемача, за нея (държавата) и за бедните. Или казано по-просто – от информираността, от точността на тази важна информация ще спечели цялото общество, защото като се предотвратява възможността за лоша инвестиция или за фалити, всички забогатяват. И се откриват възможности за печеливши инвестиции. От което печелим и забогатяваме всички заедно: и работникът, и предприемачът, и държавата. Хората стават различно богати, но не и бедни.

В отделна глава ще изложи и визията си за труда като стока и как тя трябва да бъде оценена, за да имаме наистина стимул за забогатяване, което да е взаимно, а не едни за сметка на други, както е досега.

Това е първият и най-важен етап от сложния фактически състав за издаване на квоти за производство, сключване на фючърси за вътрешния и външния пазар, за субсидии и публични инвестиции за изграждане на инфраструктура. Този етап следва да приключи с решение на комисията, в която е логично да участват, както представители на МЗГ, научно изследователски-

те центрове, местната власт, ОСЗГ, така и представители на браншовите организации на фермерите.

Под комисия имам предвид консултативен орган, в който участват експерти от няколко ресорни министерства (в случая Министерство на земеделието и горите, Министерство на регионалното развитие, научно изследователски институти, браншови организации). За това естествено е необходимо **ново законодателство**, което да уреди нормативно тези нови, сложни обществени отношения. Да дефинира правомощията на комисиите, административно процесуалните правила, контрола и взаимоотношенията им с други институции, с гражданите и бизнеса. Чисто технически това става за по малко от 1 месец.

От това решение ще имаме представа какво можем да произвеждаме, при какво качество, при какво количество, и при какви разходи. При каква цена. Ще знаем кои са основните и стратегически земеделски суровини, които при всички положения следва да бъдат произведени на квотен принцип. (Пряка регулация)

Трето: Какво се търси, на вътрешния и външния пазар?

Този въпрос е изцяло икономически и следва да почива на реални статистически данни. Екипи от икономисти, статистици и програмисти могат да извършат този сложен анализ. За това какво е реалното търсене на основните стоки и услуги на вътрешния пазар. Както и какво е търсенето на международния пазар, особено на световните стокови борси.

Акцентът за целите на регулацията ще бъде земеделската продукция с гриф стратегическа суровина, като пшеница, слънчоглед, тютюн, картофи. От живо-

тинските – масло, сирене краве, месо телешко, овче и птиче. Това са минималните селскостопански суровини, но няма пречка да се включат и зеленчуци и плодове. Тоест, земеделието като доказано губещ или малко печеливш отрасъл, при всички положения следва да подлежи на регулация и субсидии от страна на държавата, защото населението има право да има евтина и обилна храна, за да има социален мир.

За останалите суровини анализът на комисията ще има само препоръчителен и информативен характер за по-добра ориентация на предприемачите и ще отразява тенденциите на пазара, вътрешния и международния.

С това приключих първата триада, свързана с преодоляването на бедността: „Какво имаме?“, „Какво можем да правим добре?“ и „Какво се търси?“. Това е важната входяща информация и анализ.

ВТОРА ТРИАДА, КОНКРЕТНОТО ВЗЕМАНЕ НА ДЪРЖАВНИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЧЕСКИ РЕШЕНИЯ, ЗА ДА СЕ ПРЕОДОЛЕЕ БЕДНОСТТА

Четвърто. Изграждане и подобряване на инфраструктурата на съответната територия

Държава без модерна и стабилна инфраструктура е пародия на държава, тогава е просто лошо поддържана и експлоатирана територия, с елементи на псевдодържавност. Където по дефиниция населението живее в крайна бедност и глад. Както стана дума, първите държави са възникнали точно поради необходимостта да се създаде и поддържа инфраструктурата, в случая

напоителни канали и диги. Преди всичко е необходимо модернизирването на наличната инфраструктура, както и създаването на добра транспортна мрежа – пътища, жп линии, летища, пристанища, а също и съвременни енергийни и водонапоителни системи.

Както споменах, тяхното изграждане не трябва да е просто самоцел, а да почива на здрав инвестиционен разум. Потенциалните ресурси, които ще се експлоатират, трябва да надхвърлят петкратно публичните разходи за изграждането на инфраструктурата.

Въз основа на анализите на горните три точки и предложените идейни проекти правителството вече обосновано може да гласува решение и да открие процедура за обществена поръчка за изграждане на необходимата пътна мрежа или напоителни съоръжения, за по- правилната и полезна експлоатация на природните и човешки ресурси. Както и да планира необходимото финансиране на инвестиционните проекти, договори с изпълнители и построяването им.

Дори и парите да се кредитни, приходите от данъци при правилна експлоатация на новите богатства, ще покрият с печалба направените разходи. Но отново повтарям, само ако първоначалната информация е вярна.

Пето. Определяне на минимални изкупни цени на земеделски продукти при квотирана продукция. Свободно договаряне на продукцията извън производствената квота.

Това вече е най-важният административен акт. Вземане на решение за определяне на минимални изкупни цени и разпределение на производствената квота за производители по региони, общини и села. Няма

особено значение дали това трябва да бъде в правомощията на министъра на земеделието, или на председателя на специална междуведомствена комисия, важно е да бъдат постигнати прецизност и добър резултат.

Решението трябва да съдържа изчерпателни мотиви, горепосочените анализи и становища, които да са не само на ресорната комисия и ведомствата, но и на браншовите организации на фермерите. Решението трябва да посочва минималната изкупна цена при минимално количество продукция и допустимите отклонения от качествените параметри, производствената квота за определен вид и сортове земеделска продукция за всяка една община.

А самата община чрез кметовете на населени места я разпределя между фермерите, като им се издават удостоверения за производствена квота. При получаването на удостоверенията фермерите трябва да получат и семена и технологични карти за производство на определения в квотата сорт и вид земеделска продукция. Които трябва да бъдат предоставени от научноизследователските центрове по аграрни науки.

Квотата ще се определя от производствените възможности на територията и от търсенето на вътрешния и на външния пазар. Ето защо е важно и квотирането да бъде разделено, на производствена квота за вътрешния пазар и квота за международния пазар.

Успоредно с разпределението на производствени квоти, ще се разпределят и квотите за търговия на вътрешния и на международния пазар.

Търговците на едро, големите търговски вериги и фабриките, произвеждащи храни и търгуващи със земеделска продукция, следва да заявят количест-

вото, вида и сорта на продукцията, която искат да продават. Получавайки квота за търговия, те трябва в едномесечен срок да сключат договори с фермерите за изкупуване на квоти ранна продукция при цени, не по малки от определените в решението на регулатора, и при количество, не по малко от удостоверението в квотата, при покриване на стандартите за качество, при спазване на технологичната карта за производство.

Произведено количество продукция над заявеното и определено в удостоверението за производствена квота и в договора за изкупуване, се продава на свободния пазар по пазарни цени. До 20% от произведената над производствената квота продукция следва да се изкупи от държавния регулатор или от нарочен фонд, като Държавен фонд „Земеделие“, по минимални цени на квоти за ранна продукция. Изрично се забранява изхвърлянето на произведена земеделска продукция: това е неуважение към богатата, които Всевишният ни дава. Това, че подобни действия се наблюдават в някои държави по отношение на някои стоки (например кафето), не може да срещне моето одобрение като правилна мярка. Произведеното над квотите и над договорите при много плодородна година се изкупува на половината от минималната определена цена за изкупуване и се използва за фураж на животни, за попълване на държавния резерв или за производство на екогорива.

Драконовски санкции се налагат на фермери, които изхвърлят продукцията си: не само глоби, но и лишаване от квоти.

Драконовски мерки се прилагат и спрямо търговците, които не изкупуват квотирана както и продукцията по сключените договори за производство и

изкупуване (фючърси). Тези санкции трябва да бъдат не само под формата на глоба и наказателно обезщетение в полза на фермера производител, но и да включват отнемане на лицензията за търговия със земеделски продукти. Законът трябва да накара подобен търговец да напусне пазара много бързо и безапелационно. На пазара няма място за тарикати и измамници, които не изпълняват задълженията си по договора. При тази хипотеза държавният регулатор изкупува квотираната продукция от фермера.

Механизмът за квотите за износ са същите, както и на вътрешния пазар. Търговецът на едро, който има експортна квота, е длъжен да закупи квотираната продукция от фермера. При неизпълнение освен обезщетение по исков ред, регулаторът също налага санкции и отнема лиценза за търговия, а също и експортната квота.

Всички издадени производствени, вътрешно и външнотърговски квоти, както и договори за производство и изкупуване на земеделска продукция подлежат на вписване в централен публичен регистър. Вписването е задължително.

Когато се работи – се работи, когато се плаща – се плаща. Когато става въпрос за пари, няма място за чувства и емоции, а за интереси.

А държавата регулира взаимния интерес на производители, търговци и потребители, както и собствения си, разбира се.

Този начин на регулиране не само че спира инфлацията на основни стоки за бита от първа необходимост, но и създава прозрачен пазар, сигурност, качество на приемлива цена и добро заплащане на труда. Неща, от които забогатяват всички заедно, макар и различ-

но, но плавно и устойчиво се ликвидират нездравите елементи в реалния икономически процес и като цяло бедността намалява до приемливите 2–3 %.

Естествено всичко произведено над необходимото и без квота се продава на свободния пазар и фермерите сами се грижат и сами договарят цените си. Но макар продукцията да е тяхна, те няма да имат право да я изхвърлят на боклука.

Но практиката у нас досега показва, че няма никаква сигурност – или при добри реколти продукцията се изкупува на цена, близка до реалната себестойност или малко под нея, или ако добивът е малък, на високи цени. При всички положения свободният пазар по-скоро пречи е и неприемлив за фермерите и потребителите в сравнение с регулирания.

По-скоро свободният пазар на земеделски продукти има бъдеще при т.нар. екзотични стоки, бутикови храни, като 100% произведено без химикали и химически торове. Но и там трябва да има стриктен фитосанитарен контрол и удостоверения за произход, за да може търговецът и потребителят да са наясно, че наистина купуват 100%-това екочиста храна, макар и на много по-висока цена.

В бъдеще ще има точно такова разделение: масова и бутикова, екохрана. Както има и други стоки за клиенти с масов или бутиков вкус – дрехи, автомобили, бижута, жилища и пр. Така нареченото „бутиково земеделие” също ще създаде достатъчна заетост и приходи и също решава проблема с бедността.

Шесто. Определяне на минимални цени за труд при минимален трудов резултат при всяка една стопанска дейност

Трудът е стока като всяка друга стока, която се купува и продава. Проблемът при сегашната изключително неправилна нормативна уредба е, че липсват точни критерии за оценка на труда, като стойност, качество и резултат. Затова тук ще акцентирам върху физическия труд на работниците от реалния сектор, реално създаващи богатствата, които всички ние използваме. Те сега са основата на пирамидата на обществото и държавата. В миналото такива са били робите и крепостните селяни, днес са работниците в индустрията и земеделието. Ако основата на пирамидата е нездрава, нездрава е цялата пирамида на властта и държавата.

Както споменах вече, богатствата се правят от хората и за хората. Защото човешкият труд е основен фундамент в държавата и обществото. Човек, като работи, трябва да знае за какво работи, но за съжаление масата от трудещите се не само в България, не знаят и нямат представа защо не получават повече при по големи трудови усилия. Макар че в Трудовото право трудът не е обвързан с трудов резултат, това не мога да го приема за правилно. Когато няма яснота и система от стимули, както и правила за израстване, това убива качеството на работа и се получава омагьосаният кръг. Ние ги лъжем, че работим, а те ни лъжат, че ни плащат. Всички се лъжем и накрая лъжем себе си, и страдаме най-много от това.

Този порочен кръг може да се преодолее, няма невъзможни неща. За тази цел е необходимо да преразгледаме неадекватността на съвременната нормативна уредба относно цената на труда, ценообразуването, и да разгледаме предлаганата от мен уредба.

Трудът не е самоцел, труд без резултат е Сизифов¹ труд, напразно пропилені усилия. Днес в повечето държави, включително и в България, има т.нар. минимална работна заплата. Като долен праг, под която предприемачите не могат да наемат работна ръка. А синдикатите непрекъснато говорят само за увеличаване на минималната работна заплата.

Кое то означава, че работникът е длъжен да бъде на работното си място и да работи, независимо дали има работа или не, независимо дали произвежда повече или не на определената работа и машина, дали произвежда стока за определени пари или не. Така той взема възнаграждение, минимално по мнение на държавата и максимално по волята на работодателя, което е определено е субективно и е без каквито и да е критерии.

Това е една от причините младите, трудоспособни и талантливи хора да не получават достойно заплащане на своя труд. А оттам и липсата на качествен труд, текучество, бедност, бягство и емиграция. Неяснотата, като умишлен субективизъм, води до лоша експлоатация на човешките ресурси. Затова пада качеството на самата работа, пада и покупателна способност, растат само бедността и социалното напрежение. Започват да хвърчат искри, искрите пораждат пожар. Но след пожарът идва разруха.

Затова по-добре в законодателството всичко да започне на чисто, отколкото да се правят временни ре-

¹ Сизиф – древногръцки герой от митологията. За делата си бил наказан от боговете да търкаля огромен камък в подземното царство по висок хълм и щом достигне до върха на хълма, камъкът да се претъркулва надолу.

монти. По-евтино излиза да построиш нова сграда, отколкото да ремонтираш старата.

Мнозина от чуждите инвеститори казват: „Такава ви е държавата, толкова е оценила труда ви!“ За съжаление са прави.

Липсата на регулация на трудовия пазар поражда проблема „бедност“ при трудещите се граждани, при които е нормално той да не съществува. И виновни за тяхната бедност са не предприемачите, а държавните институции, защото липсва както прецизна оценка на труда, така и ефективен административен контрол и санкции при правонарушение.

За съжаление, с изключение на браншовата камара на строителите, където прецизно са дали минимални разценки за труд при минимален трудов резултат за всяка една от строително монтажните работи, в другите сфери на реалната икономика липсва и помен от такава прецизност. Не е случайно, че строителите са сравнително добре платени майстори и работници, защото знаят с точност за какво работят. Точни разценки за квадратен или линеен метър мазилка, зидария, боядисване, фаянс, гранит и т.н. Добрите майстори и работници стигат до 350 лв. заработка на ден съвсем честно и почтено, докато в другите производствени сфери толкова получават на месец.

Недопустимо и неприемливо е работещи хора в една държава да живеят бедно, на ръба на оцеляването.

Но това е печален факт, като причината, както казах, е в лошата нормативна уредба, т.е в държавата, а не в бизнеса.

Защото губим всички от липсата на точни разценки, от лошата организация на труда, от ниското ниво на технологията, от лошата производителност на труда,

от субективното определяне на работната заплата, от спада на качество и на количество. И като цяло губим всички: и работникът, и държавата, и предприемачът, и гражданите потребители. Време е на този омагьосан кръг да се сложи край.

Първо. Увеличаване на производителността на труда чрез нови машини и технологии, чрез ефективна организация по контрола на качеството и количеството на произведената продукция.

Второ. Точно определяне на цената на всяка една операция, на конкретното работно място, както и минимален трудов резултат.

Трето. Системи за постоянно наблюдение и отчитане на произведеното от конкретен работник като операция или детайл, включително бракуваните детайли.

Да, но от страна на предприемачите това не може да стане доброволно, не и в страна като нашата, в която елитът няма интерес от прецизност и точност. Когато се работи, трябва да е ясен какъв ще е резултатът, а не просто да се работи, за да се имитира дейност. В реалната икономика и производство най-добрият критерий за уважаване са точно парите, нищо друго.

Това е основното решение на проблема с масовата бедност. А то е наистина много сложно. От една страна, както изработване на прецизна правна уредба за всяка производствена дейност (по сектори, видове, операции). От друга страна, като изпълнение и задължение за бизнеса и наемните работници. И от трета – за държавните институции, които трябва да контролират този процес като гарант за правомерното прилагане на разпоредбите.

Защото без контрол нормите стават поезия, но не и закон. Или трябва да правим нещата, каквито трябва да бъдат, или не ги правим. Тук няма място за половинчати решения.

Необходимо е промяна на Кодекса на труда и издаване на повече от 100 наредби за минимални разчети за труд на час, при минимален трудов резултат, разценка за труд при една операция или детайл, за всяка една трудова дейност от реалния производствен сектор. За всички: за работещите в леката и хранително-вкусова промишленост, за земеделските работници, за работещите в тежка индустрия, електрониката, машиностроене и т.н.

Разчетите трябва да почиват на реалната производителност на един работник при конкретна машина, при сегашното технологично ниво. Да се вземат предвид само съвременните машини и съоръжения. При ценообразуването на труда на работника държавата трябва да изключи старите, непродуктивни и ниско производителни машини и технологии. Бизнесът трябва или да направи инвестиции за обновяване на технологичния си парк, или да подава документи за фалит. Няма място за губещи стари производства, те са бремене за всички. Както се казва, конкуренцията, пазарната икономика, по-добрите и по-иновативните поглъщат по-слабите и непродуктивни компании с лоша технология и мениджмънт.

Реалната производителност се оценява и от средната пазарна цена на вътрешния и международния пазар, като се приспадат от себестойността, вложените материали, амортизации и от 20% до 25% печалба. Остатъчната стойност е принадлежна стойност на работника, която също се разпределя като време за всяка една

производствена операция. Така се получава стойността на всяка една операция или изработен детайл, както и минимално време за изработката му при спазване на параметрите за качество.

За детайлното описание и определянето на минималните разценки на труд следва да се създаде комисия към Министерство на труда и социалната политика с участието на технолози, инженери, икономисти и юристи, представители на браншовите организации на работници и бизнеса, на научноизследователски центрове и университети.

За целите на това проучване фирмите нямат право да откажат информация за технологичния процес под претекст за фирмена тайна. При отказ ще се презюмира, че 50% от себестойността е труд.

Така ще се създаде прецизна правна регламентация и работникът ще е наясно, като работи, за какво работи.

Но това не е достатъчно.

Тази правна регламентация трябва да се наложи в реалния сектор и да въведе ефективни механизми за контрол, както и за санкции при правонарушение. За това са необходими законодателни промени, даване на много по-сериозни правомощия на Инспекцията по труда.

Първо. Индустриалните компании следва да бъдат задължени да монтират видеокамери и устройства за броене на произведените детайли и извършените операции. За всяко работно място. Колкото си изработил, толкова и ще получиш, но не по-малко от минималното количество.

Ако работникът произвежда в продължение на три последователни дни по-малко от минималното коли-

чество, определено в наредбата, то работодателят има право да го уволни дисциплинарно.

Второ. На регионалната инспекция по труда следва да бъде осигурен достъп до камерите и устройствата, както и до записите по всяко време при поискване. Архивите от записи следва да се пазят 6 месеца в електронен формат.

Неспазването на тези указания или липсата на електронен архив би трябвало да води до солидни санкции, включително и запечатване на фабриката или завода. Електронният архив ще бъде единствената гаранция и безспорно доказателство при евентуални спорове за количество и качество на произведена продукция, както и за размера на работната заплата. Той ще е и гаранция, че непочтените работници няма да крадат или да крият бракуваната продукция.

С това не се нарушава правото им на личен живот. **Когато се работи, се работи, когато се прави любов, се прави любов, но не и двете едновременно.** Фактът, че работи, означава, че работникът доброволно се е лишил с част от свободата си, съгласил се е да престира¹, сиреч да полага труд. И това е нормално. Само по този начин можем да сме сигурни, че точните разчети за положения труд ще се спазват и от бизнеса. Почтеният бизнес също иска точни разчети и добри и мотивирани работници.

Фирмите могат да предлагат (дори е желателно да го правят), по-високи разценки за труд от минимално определените в наредбите. В това се състои конкуренцията и на трудовия пазар – намирането на по-добри специалисти и работници. Точните разценки бе тряб-

¹ Престация – задължението на страна по конкретен договор.

вало да фигурират и в обявите за работа на Агенциите по заетостта.

Това според мен е решението за ликвидиране на бедността сред трудоспособните и талантливи граждани, както и за премахване на некадърните работници от реалния сектор. По-евтино е некадърниците да получават социални помощи и да не работят, както в развитите страни, отколкото да пречат в производството на тези, които могат да работят. Парадоксално, но е факт.

Нека обобщя – не трябва да се говори за минимална работна заплата, а за минимални разценки за труд при минимален трудов резултат за всяка отделна производствена дейност. Работникът трябва сам да си изкара парите. За това предлагам механизма – да получава само това, което е заработил, след като знае за какво работи.

Така ще има минимални възнаграждения по сектори и операции, които е нормално да са различни, вместо най-общото и доста абстрактно понятие – минимална работна заплата.

Ето как всички ще забогатяваме заедно, макар и различно, а не едни за сметка на други.

Много е важно по технологичен и организационен път да се увеличи производителността на човешкия труд. Високата производителност създава много повече богатства, които много по-лесно се разпределят.

Целта е да се постигне средна производителност на труда в реален производствен сектор в пари за 5000 лв., от тях 2500 лв. за работещия, 1250 лв. за държавата – за данъци и осигуровки – и 1250 лв. за предприемача. От получените 2500 лв. с 1250 лв. работещият ще издържа семейството си, а останалите 1 250 лв. ще спестява.

Това е блестящо равенство, при които всички забогатяват, работникът – с 1250 лв. на месец, предприемачът – с 125 000 лв. на месец при 100 работника, държавата – с 12 500 000 000 лв. на месец при 10 млн. работещи. За цяла година всеки може лесно да пресметне.

В процентно съотношение $\frac{1}{4}$ за предприемача, $\frac{1}{4}$ за държавата, $\frac{1}{4}$ за семейството и $\frac{1}{4}$ спестявания (реално забогатяване). При тези пропорции всички забогатяват, макар и различно. Тяхното спазване трябва да се следи и при нарушаване да се налагат необходимите имуществени санкции или като краен вариант – ликвидирането на производствената дейност на предприемача.

Само така ще имаме високотехнологично производство с голяма принадена стойност, само така богатството ще се разпределя много по-ефективно, от което никой няма да страда, а всички ще са щастливи и ще забогатяват, макар и различно.

Седмо. Определяне на данъчни ставки и субсидии

Това е също много важен въпрос. Определено високотехнологичните производства и услуги, които генерират значителни богатства, трябва да бъдат „споделяни“ чрез държавата с онези сектори от икономиката, които са жизнено важни, като земеделието, където производителността е ниска. Държавата като регулатор следва да облага услугите и модерната индустрия с по-големи данъчни тежести, корпоративен данък, акцизи и ДДС и да субсидира земеделието, за да има евтина храна за всеки гражданин. А това може да стане

не само с квотиране на земеделската продукция, но и със субсидиране на производството ѝ.

Защото на масата не може без хляб, месо, варива, сирене и т.н. А това е даденост за всички, евтината и обилна храна е гаранция за социален мир и просперитет.

Естествено, че трябва да се търсят иновативни решения за повишаване на производителността и в губещи отрасли като земеделието това означава, че е нужно сериозно финансиране на научноизследователските центрове не само от държавата, но и от страна на бизнеса.

Законовото определяне на данъчните тежести и размерът на преките субсидии трябва да се основава на точни статистически данни и разчети, както е посочено в предходната триада. Не може произволно да се реши: толкова и толкова. Анализът е по силите на голям екип от експерти – икономисти, инженери и агрономи. А юристите ще дадат правната рамка и прецизната регламентация.

Това са според мен седемте държавнически управленски стъпки за премахване на бедността и за създаване на общество, където хората са различно богати (според качествата и достиженията си).

Това е и първата стъпка за преодоляване на другите фактори, които влияят за развитие и разрастване на пороците в демокрацията.

Това е принципно изложение, което, за да бъде материализирано във властнически актове, закони, наредби и постановления, са му необходими не повече от 1 месец за прецизна правна регламентация.

За да се материализират в реалния сектор, за да могат институциите да заработят и гражданите да усетят

промяната, са необходими около 6 месеца. Не е проблем към предложенията ми да приложа и текстовете на бъдещите законопроекти, за нови закони или за измененията и допълненията на съществуващите, но считам, че само ще утежни ненужно книгата.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА НЕГРАМОТНОСТТА (ИНФОРМИРАННОСТТА)

Решенията за преодоляване на неграмотността са няколко и при всички положения зависят изцяло от държавната власт, и в по-малка степен от гражданското общество. Трябва да бъде приет закон за средното образование, според който то да стане задължително и при нарушение да санкционира родителите – всички, без изключение.

Не по-малко важно е след завършване на основното образование учениците да бъдат профилирани според качествата им и според търсенето на трудовия пазар. Целта е създаване на образована и трудоспособна средна работна прослойка.

Ето защо следва да се инвестира в образованието. Защото необразованите хора по дефиниция са безполезни или малко полезни. В реалния сектор те са нископлатени, или казано направо – бедни. Само чрез образование можем да подобрим качеството на труда и да има качествен трудов резултат, а оттам – високо заплащане и благоденствие.

Държавата, за да експлоатира рационално гражданите си и за да може да печели от тях, както и те да печелят достойно за себе си, трябва да ги образова.

За всяка отделна трудова операция, за боравене с техниката се изисква набор от общи и специализирани познания, ето защо никоя фирма с право няма да търпи необразовани или зле подготвени работници.

Ето защо инвестицията в образование винаги се възвръща. Казано е: „Напред, науката е слънце!“ – началото на химна за братята равноапостоли св.св. Кирил и Методий. България е пример за света, че е единствената държава с празник за своята писменост. И може отново да стане пример за държава, даваща на подрастващите си отлично образование.

Посочените по-горе първи седем стъпки за преодоляване на бедността едва ли биха били осъществени от необразовани работници, нито пък управленческите решения ще са във възможностите на ръководни кадри с посредствен интелект и елементарни познания. Няма да сбъркаме, ако кажем, че образоваността на населението предхожда благоденствието му, предхожда и победата му над бедността.

Важно е в сегашните образователни програми да се добави не само общият набор от теоретични и практични познания, но и да се въведе система за качествен атестат, „рентгенова снимка“ за отделните качества на всеки ученик. Какво имам предвид под система на качествен атестат? Резултатите от допълнителни тестове, задачи и мисловни игри, които да покажат реалната картина на наличните таланти и показани способности на ученика. Някои ученици проявяват силен интерес и талант в природните и технически науки, други – в хуманитарните и изкуствата, трети – в бойните изкуства, четвърти – в спорта и т.н. Системата за качествен атестат трябва да се наложи поне в две възрастови групи – в 8-ми клас и в 11-ти клас. За да няма предубе-

деност, субективизъм и корупция, системата трябва да бъде централизирана и компютъризирана към инспектората по образование.

Така всеки ученик ще получи обективна характеристика за каква професионална сфера е най-подходящ и за каква няма силно изразени качества. А тестът ще бъде предоставен на родителите или на попечителите.

Говоря за нова система за лов на мозъци и таланти в зародиш. Откриването на таланти не е лесна работа, но да се откажем от организираното им търсене и откриване, е все едно да допуснем да бъдат изхвърлени диаманти на боклука. Децата с таланти в определените области трябва да получават не само финансова подкрепа от държавата, но тя трябва да им създава условия за развитие на своите способности, включително и изграждане на специализирани училища и паралелки.

Разбира се, такава система може и трябва да се налага там, където обществото на средно ниво вече е добре образовано. Само там механизмът за намиране на „диаманти“ може да проработи и да бъде рационално използван от държавата и бизнеса. И да се постигне до взаимен интерес и обществен прогрес.

На дневен ред идва и проблемът с информираността на населението. Всички държавни институции, без силовите, са задължени да поддържат откритост, прозрачност, да качат в своите информационни системи всички правомощия, процедури и документите за предлаганите административни услуги. С други думи, трябва да се пристъпи към създаване на електронно управление и правителство.

Не трябва да се губи ценното време на гражданите с бавни неинформирани и непрозрачни админис-

тративни процедури. Времето е пари, всяко загубено време е загуба, от която губят всички.

Обективната информация и прозрачността предотвратяват демагогията, популизма и разпространяването на всякакви манипулации. Когато всеки си върши работата, както трябва, животът за всички става хубав и прекрасен.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ЛИПСАТА НА РАЗВИТО ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО

Единствено самото общество може да промени своето съзнание. Говоря за революция в съзнанието. Докато не се промени съзнанието – от робска в борческа народопсихология – не можем да говорим за развито гражданско общество. То просто няма как да се създаде, за да бъде един от фундаментите на правата държава.

Няма власт, която да иска силно и независимо общество с гражданско самосъзнание. Всяка власт иска послушни, казионни формации, които да я обслужват. Затова създаването на работещо гражданско общество – по браншове, сектори и политики, започва с вътрешното самоосъзнаване на собствения интерес, като единство на браншовия и обществения интерес. Казано иначе – организираната общност много по-лесно и по-бързо постига резултати в сравнение от неорганизираната маса.

Факт е, че управляващият елит в държави, чиито граждани имат борчески народопсихологически портрет, много повече се съобразява с тяхното мнение и допуска много по-малко грешки, защото се страхува от

социалния гняв. Страхува се, че ако масата спонтанно се организира, може бързо да се прости с властта.

Какъв е изводът? Че онези граждани, които са се борили и се борят за правата си, дори ако се наложи и с кръв, заслужено живеят много по-добре. И като социален статус, и като заплащане на труда, и като сигурност и ефективност при защита на правата им от страна на държавните институции.

И обратно, там, където демокрацията е т.нар. „вносно явление“, а не е естествен процес на развитие на обществото, елитът не се страхува от народа си и няма никакви притеснения от последствията да върши открито безобразия и явни престъпления.

Всеки народ, който иска да живее добре, трябва да докаже на себе си, че е народ. Защото колкото и да е парадоксално, истински и справедлив мир има само тогава, когато на масата на преговорите имате реални козове (метафорично казано, когато поставите на масата за преговори зареден пищов и имате още два, за които отсрещната страна не знае, че са ви под ръка). Казано е: само оръжието може да крепи истинския, справедлив мир.

Без „оръжие“, без „козове“, вие сте никой, вие сте просяк, молител, към когото ще се отнасят пренебрежително. **Без „оръжие“ условията за постигането на мир са равносилни на робство, а в римското право робството е по-тежко наказание и от смъртта.**

Ако на обществото му липсва гражданско самосъзнание, то не може да респектира управляващия елит. И това важи за всички управляващи елити, независимо каква маска си слагат, включително и тези с демократична външна фасада.

„Оръжието“ са всички законови средства за изразяване на гражданска позиция, съдебни битки, кръгли маси, петиции, референдуми, законопроекти за решаване на определен обществен проблем, протести, митинги. И ако цивилизованите „оръжия“ се окажат неефективни, борбата преминава към въоръжена съпротива и революция. Последните мерки са крайни, но са оправдани само тогава, когато останалите законови средства са изчерпани. Защото Злото се разраства там, където добрите хора не правят нищо. Злото не може да се премахне, но може да се ограничи в приемливи за обществото граници и в определените за това места.

Нека всеки сам да си направи изводи и да осмисли поведението си, както и собственото си съзнание. Първо потърсете причините у себе си, преди да започнете да обвинявате другите или калпавите институции. Най-лесно е да се оправдаваме, точно това прави по-голямата част от обществото ни, прави го и по-голямата част от управляващия елит. Лесно се намира изкупителна жертва, това временно успокоява масите, но не решава проблема. Пороците си остават.

II. ПРЕОДОЛЯВАНЕ И ПРЕМАХВАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА ДЕМАГОГИЯ И ПОПУЛИЗМА

1. Правната същност на политическите програми.

2. Необходимостта политическите програми да се регистрират и да покриват високи критерии за участие в изборите.
3. Правото на иск на гражданите за прекратяване на мандата на управление.
4. Преустановяването на мандата на управление на Народното събрание и правителството при неизпълнение на политическите си програми.
5. Дисциплинарна, гражданска и наказателна отговорност на политиците при неизпълнение на политическите програми.
6. Обстоятелства и фактори, които изключват отговорността на лица, които са начело на политическата сила, управляваща държавата.

ПРАВНАТА СЪЩНОСТ НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ПРОГРАМИ

Политическите програми представляват своеобразна оферта, предложение към избирателите, че ако последните гласуват за съответната партия и нейните политици, те от своя страна биха я изпълнили. Да, ама не.

Политическите програми на партиите не само в България, но и в цял свят, доколкото ми е известно, чисто юридически не пораждаат никакво задължение за предложителя. **Чисто юридически, това е едно нищо.** Документ, който няма никаква правна стойност.

Вие може да обещавате всичко, включително, че догодина ще се колонизира Марс.

Ако все още вярваме на Джон Лок¹, че изборът е сключване на нов обществен договор между управляващи и управлявани, би трябвало политическата програма да представлява проект за такъв договор и оферта за сключването му?

Да, ама не.

Липсата на правна сила на този изключително важен документ довежда до масовата политическа демагогия. Програмите се пишат като свободни съчинения, обещава се „светло бъдеще и сполука“, правят се нереални разчети, които не почиват на истински статистически данни, прокламират се ниски данъци за бизнеса и високи социални придобивки за бедните, като се забравя да се каже откъде ще дойдат средствата за това. Да не говорим за предварително изработените проекти за изменение и допълнение на действащите закони или за нови такива. Подобни ненужни подробности се „спестяват“ на избирателя.

Както казва Бенджамин Дизраели: „Всички искат властта, дори и да не знаят какво да правят с нея“.

Партийните програми не само не се изпълняват, но вниманието към тях по време на избори най-често се изместват от компроматни войни, шумен, скъпо платен PR, от рекламни клипове, билбордове, плака-

¹ Джон Лок (1632–1704) прочут английски философ, живял и работил по време на реставрацията – епоха на политически превратности. Обект на изследване – рационализмът на Декарт. Защищал идеята за умерена монархия. Произведения: „Опит върху човешкия разум“, 1689 г., „Два трактата за управлението на държавата“, 1690 г., „Разумността на християнството“, 1695 г., „Елементи на природата“, 1720 г. Лок съзнателно противопоставя „Опит върху човешкия разум“ на рационализма на Декарт.

ти, фланелки и т.н. Както и от псевдодискусии между „партийни експерти“!?!)

Спирам се на политическите програми, защото това са писмени документи, макар и с нулева правна стойност, но те са част от двигателната сила на демагогията и популизма, с които се измамват масите. Ето защо съм убеден, че съществува въпиющата необходимост партийните програми да се регистрират заедно с партийните централи преди всички избори.

И всяка програма да придобие правна стойност, която и да поражда права и задължения.

ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ПРОГРАМИ ДА СЕ РЕГИСТРИРАТ И ДА ПОКРИВАТ ВИСОКИ КРИТЕРИИ ЗА УЧАСТИЕ В ИЗБОРИТЕ

Политическата програма е важен документ, който представлява визията на лидерите и на партията за управление на обществото и за решаване на проблемите му. Ето защо следва да ѝ се придаде правна стойност. Така още в зародиш ще се предотвратят всякакви популистки и демагогски обещания, шумно прокламирани и записани в предизборните програми. За целта обаче трябва да се въведат ясни и точни критерии, на които да отговаря съдържанието на всяка политическа визия. И така проектът за бъдещата дейност освен предложение към избирателите, да бъде акт за сключване на нов обществен договор.

Според мен, всеки кандидат за управник трябва да изложи публично визията си по проблемите на отделните държавни институции, да направи своя икономически и правен анализ, да предложи решения (включително готови законопроекти за изменение и

допълнение на съществуващата нормативна уредба, да предложи и нови законопроекти, да предостави за обсъждане своите проекти за нови Наредби, Постановления на Министерски съвет и министерствата. Бъдещият управник трябва да може да защити и свой законопроект за държавния бюджет. Например, в следния табличен вид :

сектор	проблем	решение	законопроекти	резултат

Попълването на всички полета трябва да е задължително, както и представянето на готови законопроекти – минимум 7 на брой плюс задължителен законопроект за държавния бюджет.

Изключение може да има само за политическа сила, която е мандатоносител в предходния парламент. Тя може да сметне, че няма нужда от променя програмата си и че няма проблеми, които не може да реши. Това би трябвало да се допусне при положение, че партията мандатоносител е изкарала пълен мандат и мандатът ѝ не е прекратен предсрочно.

За всички останали политически сили трябва да стане задължително да стандартизират управленческата си визия. В противен случай, заявката за участие в изборите няма да бъде приета, ако към нея не е приложен подробно разработен документ.

Изготвянето на прецизна политическа програма по пера и сектори на държавното управление, включително и готови законопроекти, не е лесна задача. Политическите лидери или трябва наистина да са на висота, или да привлечат съответните специалисти, да

ползват услугите на външни консултанти. Това си е тяжно решение. Но подобно изискване ще е първата „спирачка“ за маниакални популисти, аматьори и демагози, които няма да бъдат допуснати до изборния процес.

Не виждам правна пречка тези програми да се регистрират в ЦИК и респективно отказът от регистрация да се обжалва пред ВАС, както и сега се практикува. **Но за разлика от досегашния модел, където политическата програма е правно нищо, тя вече ще е официален публичен документ, който поражда задължения за политическата сила, ако бъде избрана и стане мандатоносител.** При неизпълнение на програмата, която е граждански договор с обществеността, ще се породят редица неблагоприятни последици за всяка политическа сила, която едностранно е нарушила обществения договор.

ПРАВО НА ИСК НА ГРАЖДАНИТЕ ЗА ПРЕКРАТЯВАНЕ НА МАНДАТА НА УПРАВЛЕНИЕ

Гражданите имат субективни права спрямо държавата, както и задължения. Но за да се предотврати политическата демагогия и политическият популизъм, не е достатъчно само регистрация и придаване на правна сила на политическите програми. Необходима е процедура и даване на още едно право на гражданите, **право на иск за предсрочно прекратяване на мандата на управление.**

Това е много по-ефективно и съвсем ново оръжие в ръцете на гражданите и на гражданското общество. Ако това право бъде въведено, то ще тури точка на предизборните лъжи и следизборната безотговорност,

безстопанственост и бавност. Това ново потестативно (преобразуващо) право ще е в полза на гражданите, което няма да отмени правото им на петиции, митинги, стачки.

Когато политическият лидер и обкръжението му подписват заявлението за регистрация на политическата програма за управление на обществото, но не изпълнят обещанието си като резултат и законодателна инициатива, при отклонение на повече от 10% от обявените намерения, и то при липса на форсмажорни обстоятелства (война, природни стихии и бедствия), то гражданите имат пълното право да искат по съдебен ред прекратяване на мандата на избраното Народно събрание, както и на излъчвания от него Министерски съвет.

Това право е особен вид групово преобразуващо право в полза на гражданите, а не индивидуална възможност. С оглед предотвратяване на злоупотреби е важно да се ограничи активната процесуална легитимация¹. Т.е. такъв иск може да бъде иницииран най-малко след една година от управлението на действащия избран Парламент от не по-малко от 10 000 души, представлявани от инициативен комитет, или от не по-малко от 10 сдружения с нестопанска цел, регистрирани в обществена полза, с обща членска маса не по малко от 50 000 души.

Предпоставките за предявяване на такъв иск ще са три:

¹ Юридически термин. Лицето, на когото принадлежи правото на иск.

1. Изтичане на една година от мандата на управление на политическата сила, формирала правителство.
2. Инициативен комитет, представляващ най-малко 10 000 пълнолетни граждани с избирателни права или най-малко 10 сдружения с нестопанска цел, регистрирани в обществена полза, с обща членска маса не по-малко от 50 000 души.
3. Към момента на предявяване на иска в страната липсват форсмажорни обстоятелства (война, бунт, природни бедствия).

Предмет на делото

Обстоятелствената част трябва съдържа следните елементи:

1. Да бъде описана цялата предизборна програма за четиригодишния мандат на управляващата политическа сила, която се прилага служебно от ЦИК.
2. Да бъдат изброени всички взети до момента решения, внесени законопроекти и промени в нормативната уредба. Към тях трябва да бъдат приложени резултатите и данните от Статистическия институт.
3. Да бъдат регистрирани различията (според ищците), получени между реалната действителност и обещанията, изложени в програмата на управляващата сила.

Петитумът¹ трябва да съдържа изрично искане за преустановяване на мандата на мандатоносителя и на

¹ Юридически термин. Искане. Задължителен елемент на исканата молба, в който ищецът посочва вида на защитата, която

избрания парламент, респективно на Министерския съвет, поради неизпълнение на регистрирана политическа програма. Допълнително може да се иска и налагане на дисциплинарна отговорност на лицата, подписали политическата програма, лишаване от право да бъдат избирани на изборни длъжности за срок от 5 години.

Може да се иска и търсене на гражданска отговорност и евентуално обезщетение за вреди, но те трябва да бъдат доказани, че са пряка и непосредствена последица от действията и бездействията на ответника. Което не е невъзможно, но е много трудно.

Доказателства

Всички допустими доказателства и доказателствени искания са относими и към този процес. Но най-важни са писмените доказателства, приложени към исковата молба: регистрираната предизборна програма, внесените законопроекти с мотиви, данни от статистическия институт. Както и плакати, платени телевизионни и политически дискусии и т.н.

При всички положения ще се искат и икономически, и технически експертизи, особено при възражение за наличие на форсмажорни обстоятелства и влиянието им в страната.

търси за субективното право.

ПРЕУСТАНОВЯВАНЕТО НА МАНДАТА НА УПРАВЛЕНИЕ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ И НА ПРАВИТЕЛСТВОТО ПРИ НЕИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ПРОГРАМИ

При уважаване на исковата претенция съдът в диспозитива¹ на решението следва да преустанови мандата на управление на политическата сила мандатоносител и на Парламента. Решението на съда е окончателно и не подлежи на обжалване. То се изпраща служебно на президента за изпълнение, с което се издава указ за нови парламентарни избори.

След решението на съда парламентът няма право да издава закони и с решение или с указ на президента се разпуска.

ДИСЦИПЛИНАРНАТА, ГРАЖДАНСКАТА И НАКАЗАТЕЛНАТА ОТГОВОРНОСТ НА ПОЛИТИЦИТЕ ПРИ НЕИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ПРОГРАМИ

При уважаване на исковата претенция съдът в диспозитива на решението може да наложи служебно или по искане на ищците дисциплинарно наказание – лишаване от право да се заема изборна и ръководна длъжност за срок от 5 години – на лицата, подписали политическата програма, както и на политическия лидер на партията мандатоносител.

Гражданите следва да търсят пред други съдилища и прокуратурата гражданската и наказателната отговорност на политическите лидери. Тези въпроси ус-

¹ Частта от съдебното решение, в която се отразява какво постановява съдът.

ложняват и без това сложния предмет на делото. Няма пречка това да стане в отделни производства, след като има решение за прекратяване на мандата и налагане на дисциплинарна санкция.

За да се търси наказателна отговорност, следва да се създаде нов състав¹ на престъпление: т.нар. **електорална измама**.

Длъжностните лица, които са въвели в заблуждение граждани да гласуват за тях, чрез предизборни програми, плакати, билбордове, видеоклипове, брошури и които, след като са печелили мандат за управление, не са изпълнили обещаното в програмите си при разлика в резултата повече от 30%, се наказват за електорална измама с лишаване от свобода за срок от 4 до 9 години, лишаване от право да заемат ръководни изборни и държавни постове за срок от 15 години, конфискация на имуществото или глоба в размер на 350 000 лева.

Това е примерен състав на престъплението **електорална измама**.

По този начин от властта и от кандидатите за нея ще се отсеят демагозите и популистите, а ще останат професионалистите. При това, докато управляват, те много ще внимават какво казват и какво вършат. Дори да спечелят властта, при липса на резултати (а обществото се интересува от резултата – Б.Дизраели), ще бъдат премахнати своевременно и безапелационно. Оправдания няма да се приемат, особено като тези: „Ние

¹ Юридически термин. Съвкупността на признаците, които законът изисква, за да бъде определено дадено конкретно деяние за престъпление. Липсата на който да е от тези признаци прави деянието несъставомерно.

не знаехме какво ще заварим, ние не знаехме какво ни оставят предишните!“ Та нали точно знаещите и можещите, с претенции да бъдат на власт, би трябвало да се доказват като реални политици?

По този начин ще нарасне и ролята на активното гражданско общество, както и на отделните граждани, а механизмите за вземане на решения за преодоляване на проблемите в обществото, ще заработят много по-бързо и ефикасно.

Това право е нова, много по-цивилизована възможност за конструктивна промяна от съществуващите до момента, но това не изключва и познатите похвати на уличния натиск. Но той трябва да е крайна мярка. Животът е война, но макар и война, нека да я водим цивилизовано с чест и достойнство.

Какво е нужно, за да се въведе това ново право?

Както промяна на конституцията, така и нов Закон за условията и реда за предсрочно прекратяване на мандата на управляващата политическа сила и парламента. В тези нормативни актове следва прецизно да се опишат условията и редът за упражняване на това право, както и органът, който да постанови решението за прекратяване – дали това да бъде Конституционният съд, Върховният касационен съд или Върховният административен съд.

ОБСТОЯТЕЛСТВА И ФАКТОРИ, КОИТО ИЗКЛЮЧВАТ ОТГОВОРНОСТТА НА ЛИЦА, КОИТО СА НАЧЕЛО НА ПОЛИТИЧЕСКАТА СИЛА, УПРАВЛЯВАЩА ДЪРЖАВАТА

Само в хипотезите на т.н форсмажорни обстоятелства¹ се изключва отговорността на мандатоносителя. Това са гражданска война, война със съседна страна, глобален военен конфликт, бунт, метеж или природни бедствия, земетръси, наводнения, градушки, обилни снеговалежи и дъжд, епидемии, други масови заболявания.

При тези обстоятелства мандатоносителят не носи отговорност за неизпълнението на предизборната си програма. А ако при такива обстоятелства се предяви иск за прекратяване на мандата, той следва да бъде отхвърлен като недопустим, а производството – прекратено. Непочтено е при подобни крайно необикновени обстоятелства да занимаваме управляващите с неизпълнението на програмата им. При подобни ситуации цялата нация трябва да се обедини около правителството си и да подчини различията си в името националната си кауза.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА БЕЗОТГОВОРНОСТТА

- Недостатъци на сегашните модели и на модела на Монтескьо
- Нов модел на властта

¹ Обстоятелства, при които са изключва отговорността на страна по договора.

- Създаване на система за тотален информационен контрол над администрацията
- Създаване на механизъм за граждански и парламентарен контрол над съдебната власт

НЕДОСТАТЪЦИ НА СЕГАШНИТЕ МОДЕЛИ И НА МОДЕЛА НА МОНТЕСКЬО

Днес в по-голямата част от държавите по света са наложени два основни модела на управление, при които се спазва принципа на Монтескьо^{1*} за разделение на властите. Това са т.нар. президентска република и парламентарна република.

И двата модела са възприели концепцията на френския философ и политолог Монтескьо за разделения на властта на три независими една от друга части – законодателна, изпълнителна и съдебна. Интересното е, че в своя известен труд „Духът на законите“ Монтескьо отхвърля модела на демокрацията.

Излиза, че идеологът на съвременната демокрация не е демократ по убеждение и дори го изразява публично. Според него разделения на властите на съдебна, законодателна и изпълнителна е необходимо условие за равновесието в обществото. Равновесие, което се създава чрез действието на различни центрове на вър-

¹ Шарлдьо Монтескьо – френски писател, юрист, социолог. Макар и успял романист, остава известен в историята като историк–философ и държавен мислител. Автор е на „Разсъждения върху причините за величието и упадъка на римляните“ (1734), „За духа на законите“ (1750), която за 18 месеца е преиздадена 22 пъти в Женева и се превръща в една от най-значимите и влиятелни творби на буржоазната политическа мисъл. По-късно написва и „Защита на духа на законите“ (1750).

ховната власт, което от своя страна трябва да гарантира най-добре основните свободи на гражданите.

Според Монтескьо, наличието на повече независими един от друг центрове на властта отстраняват опасността от злоупотреби с нея. В такава система възникват взаимни регулативни връзки и контрол, така че ако някой от централите се опита да превиши правомощията си и наруши закона, то реакцията на другите би го възпряла от този вид действия. Налага се да потрети: да, ама не. Точно обратното е вярно.

Независимите един от друг центрове на върховната власт са основната причина за злоупотреби, безотговорност, корупция и бавност в държавната пирамида. Както и механизмите за избор и липсата на граждански контрол върху тях.

Оправдаването на собствените си грешки в управлението с действието или бездействието на другите институции е много удобен механизъм за функционирането на политическата безотговорност. И за превръщането ѝ в „двоен порок“ – в национална и международна епидемия.

Както отбелязахме, съдът се оправдава с прибързаните действия на прокуратурата и некачествената досъдебна работа на полицията, обвинява парламента за некачествените закони. И обратно – парламентът търси вината в прокуратурата и съда. Полицията сочи с пръст съда и прокуратурата и т.н. Списъкът може да продължи. Същевременно изпълнителната власт заявява, че не може да намесва в работата на другите институции и така постоянното оправдаване се превръща в нещо като национален спорт с масов характер.

Иначе казано, на езика на тялото, лявата ръка не знае какво прави дясната, главата не знае какво пра-

вят двете ръце. Това състояние на човешкото тяло се нарича парализа (параплегия).

Пълната липса на синхрон между институциите, отсъствието на ясна йерархия са пагубни за обществото. От това накъсване на държавната верига печели само организираната престъпност.

Всъщност моделът Монтеско официализира т.нар. задкулисно управление, което френските масони налагат в страната си и по света. Този модел чрез разделението на властите цели създаването на властови буфери, защото кралят вече го няма, а преди той е бил отговорен за цялата власт. Тоест суверенитетът формално се дава на народа, но на практика истинските решения се вземат от много малко хора, скрито и задкулисно.

Нещо повече, при всеки възникнал проблем с гражданското общество и с гражданите, последният, вместо да се решава, се заобикаля или се преследват онези, които повдигат въпроса за него. Или институциите се оправдават едни с други. Така истинската пирамида на властта се прикрива умело зад булото на т.нар. фасадна демокрация чрез разделение на властите, независими една от друга.

Когато обаче имат интерес, всички власти започват да работят като едно цяло и се постига необходимият резултат. Когато нямат общ интерес, са задвижва системата от спирачки, от оправдания и взаимни обвинения. Единствено страхът от спонтанно формиране на широко обществено недоволство срещу властта възпира властимащите от крайни злоупотреби.

Този модел работи при ниска степен на обществено недоволство и „гърми“ и „ще гърми“ при високо социално напрежение. Особено когато броят на хората „из-

вън закона“ станат повече от допустимото. Или както знаем от популярната притча: „Когато маймуните станат много на един клон, клонът се чупи“.

В така наречените нови демокрации, каквато е и България, този модел доведе порока безотговорност до пълен блясък. И го издигна до небивали висоти, вследствие на което гражданите вече нямат никакво доверие в държавните институции. Политиците продължават да се оправдават с независимата съдебна власт, която не търпи никакви укори, парламентът продължава да работи мудно и да произвежда некачествени закони, които за 4 години се ремонтират по 108 пъти, съдебната система не се отчита пред никого, дори и пред Сметната палата.

Същият проблем е имал и президентът Франклин Делано Рузвелт¹ – най-достойният според мен пример за държавник и политик на ХХ в.

Върховният съд на САЩ многократно е спирал негови законодателни инициативи, т.нар. „Нов курс“ за преодоляване на финансовата криза и безработицата, с мотива, че са противоконституционни. По този начин американската Темида е изпълнявала чисто политически поръчки в полза на опозиционната Републиканска партия.

Напрежението между президента и съдиите във Върховния съд на САЩ наистина стига до прага на война между институциите. Чак след като президентът слага свои хора във Върховния съд на САЩ, промените

¹ Франклин Делано Рузвелт (30 януари 1882 – 12 април 1945) – 32-ят президент на САЩ (1933–1945). Единственият президент, който е избран повече от два пъти на тази длъжност, една от основните фигури в историята на ХХ в. Води страната и нацията при справяне с Голямата депресия и Втората световна война.

в държавата и обществото стават реалност. Този велик президент поема задължението да въдвори ред върху една престъпна територия с елементи на държавност при Голяма финансова криза, безработица и организирана престъпност над допустимите норми. Плюс корупция на всички властови нива. Плюс синдикати, свързани с престъпността, и алчни корпорации, а като връх на всичко и през епохата на Втората световна война. Този президент и неговият екип успяват да превърнат тази престъпна територия в първа световна военнополитическа, икономическа и културна суперсила. Защото според мен САЩ е САЩ след Рузвелт. Не е случайно, че признателният народ му дава три последователни мандата, защото вижда какви битки води и срещу какви противници успешно се е опълчил, за да защити гражданските права на нацията си. И той е обвиняван, че „нарушава равновесието“ между отделните властови центрове. Но пак ще цитирам Дизраели: „Обществото се интересува от резултата“. А резултатът от управлението на президента Ф. Д. Рузвелт е повече от отличен въпреки особено тежкото наследство, което получава.

На практика президентът на САЩ неформално е игнорирал принципа на разделение на властите, без да промени правомощията и йерархията.

САЩ може само да мечтае за втори Рузвелт.

Липсата на синхрон между институциите и на ефективен контрол върху тях е констатирана от редица политици, общественици и журналисти, Всички казват: „Такава е системата!“, но никой не е посочил къде е проблемът и как трябва да се конструира централната власт, за да няма оправдания, взаимни обвинения и колективна безотговорност.

Явно мнозина се страхуват да не бъдат обвинени в политическа „ерес“, страхуват се за кариерата си, от обвинения във всевъзможни „изми“ – от проповядване на авторитаризъм, фашизъм, комунизъм или дори фундаментализъм. Предпочитам моята доктрина за властта да се нарича Незретизъм, ако това е по-удобно на читателите, които се интересуват от проблемите на държавата и обществото.

Както споменах и в предговора си, сегашните управления – по света и у нас – не са точно демокрация. Има елементи на демокрация, но и на авторитаризъм, на затворен аристократизъм. Имаме смесица от открито и задкулисно управление, с много сложни взаимовръзки и отношения.

Истинската власт не се дели на законодателна, изпълнителна и съдебна.

Властта е единна и неделима, но просто има различни функции. Трите кита, върху които почива всяка една власт, независимо от наименованието ѝ, дори когато е с епитета демократична, са: 1. Сила; 2. Информация; 3. Пари.

И най-неграмотният знае, че главата на държавата е изпълнителната власт, тя разполага с най-големите ресурси на държавата, разполага със сила, информация и пари.

НОВ МОДЕЛ НА ВЛАСТТА

За да се предотврати безкрайната безотговорност сред администрацията на държавната власт и да спрат взаимните обвинения между институциите, трябва да се промени съществуващият модел и да се наложи нов модел на властта.

Както се казва, на хорото да се знае, кой кум, кой сват, кой на булката брат, кой пие и кой плаща – стара българска поговорка.

В зависимост от типа държавност ще разгледаме специфичните белези за двата вида републики – парламентарна и президентска.

НОВ МОДЕЛ НА ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ ПРИ ПАРЛАМЕНТАРНА РЕПУБЛИКА

Водеща институция е Парламентът. За предпочитане е той да е двукамерен, но и еднокамарният би функционирал добре, ако има постоянна водеща комисия с функции на Сенат.

Този Сенат трябва да има не само законодателни, не само изборни, но и контролни правомощия над другите институции – над Министерския съвет, над всички министри, областни управители, директори на агенции и председатели на комисии, председатели на Върховни, апелативни, окръжни и районни съдилища. Този Сенат трябва да е над Главния прокурор, над ресорните прокуратури, над следствените служби, тоест над всички централни органи на изпълнителната и съдебната власт.

Нов принцип: който има правомощието да издава закони, по презумпция има и правомощие да контролира тези институции, които са длъжни да ги спазват и прилагат.

Ане както е до сега: парламентът да няма контролни и изборни правомощия (с изключение на парламентарния контрол над правителството) и по този начин да отсъства всякаква гаранция, че волята на законодателя се постига. Ако се въведе този **нов принцип**, къ-

де ли биха отишли всички оправдавания, че законите били добри, но не се спазвали?!?

И че господата депутати нищо не можели да сторят, защото не можели да контролират другите институции. Нито да им търсят отговорност за действията или бездействията им.

Новият принцип ще тури най-сетне нещата в ред.

Моята идея за решаване на проблема безотговорност е допълнение към тезата на Уилям Блекстоун¹ и на сър Едуард Кок², които обявяват Парламента за Всеомогъщ: „Той има суверенна и абсолютна власт в издаването, потвърждаването, разширяването, ограничаването, отмяната, възстановяването и тълкуването на законите, вземайки предвид всички възможни убеждения: християнски или светски, граждански, военни, морски или углавни. Истината е, че каквото парламентът направи, няма власт на земята да го отмени“.

¹ Уилям Блекстоун (1723–1780) – английски юрист и съдия. Основен труд в областта на държавата и правото: „Коментар на законите на Англия“ (1769). Има фундаментални приноси за познанието на правото и държавата – призовава за използване на законите и на кодификацията им като основен източник на правото.

² Едуард Кок (1552–1634) – английски политик, юрист. През 20-те години на XVII в. е един от лидерите на парламентарната опозиция, организирана срещу абсолютизма на Стюартите. Коментатор е на английското общо право. Опирайки се върху средновековни юридически документи (на Великата харта на свободите) и обичаи, се опитва да обоснове идеята за ограничаване на кралските прерогативи и установяването на конституционна монархия. Кок е един от авторите на „Петиция за правото“ (1628 г.), изискваща от краля гаранции за редица лични и имуществени права. Заради различни свои изказвания (произволните данъци, незаконните арести и др.) е преследван и затворен (1621 г.).

Към това добавям контролни и изборни функции над останалите институции, за да няма постоянно оправдаване и взаимни упреци. При такъв модел вече няма място заобикаляне на проблемите, а само за решаването им. И който не се справя, си тръгва под силен обществен натиск (иск за преустановяване на мандат поради неизпълнение на предизборната програма, митинги, стачки или масово гражданско неподчинение като крайна мярка).

Не говоря за премахване на разделението на властта, а за тяхната ясна и точна йерархизация и поставяне на парламента на върха на държавната пирамида.



Под него са изпълнителната власт (правителството) и съдебната власт. Те се конституират чрез избор

от избрания парламент и са длъжни да му дават отчет, подлежат на контрол, включително и със смяна на ръководителите на институцията, при лоши резултати от право прилагането или Парламентът е Слънцето, което създава правилата, избира, контролира и уволнява ръководителите на останалите структури Всички са длъжни да дават отчет и да бъдат контролирани при поискване пред Парламента. Както и да имат законодателна инициатива при необходимост.

Парламентът е най-демократичната институция, избрана е от народа. И всички институции под него, които до сега не са били демократични по своето конституиране, защото ръководителите им са назначавани, ще станат демократични, защото шефовете им ще се избират от най-демократичната институция.

Който има мнозинство и контролира парламента, контролира цялата централна власт, и това е нормално. Мнозинството носи и цялата политическа, дисциплинарна, гражданска и наказателна отговорност, при нарушения и неизпълнения на обещанията.

В този модел няма място за „бушони“ и „буфери“, както е сега, които да „горят“ при високо напрежение, като предпазват порочната политическа мрежа. Нещо повече, съществуването на тази практика се признава от редица колеги, занимаващи се с тази материя. Факт е, че при успешните управления президентът или премиерът са упражнявали контрол върху трите власти чрез свои хора, разположени по всички възлови нива.

Това не е станало чрез промяна на правомощията, а чрез механизмите на задкулиското управление. С други думи, игнорирани са принципите на Монтескьо, но не открито, а задкулисно. И са постъпили правил-

но, защото избирателите се интересуват от резултата, а не от технологията и механизмите за решаване на обществените проблеми.

Но големият проблем е, когато малките фигури започват „самостоятелна игра“ и противодействат деструктивно, с взаимни нападки, като се защитават с презумцията за „независимост“.

Структурата на властта също е причина за порочите на демокрацията, макар и да не е единствена.

Мнозина често казват: „Системата не работи, има проблеми, буксува!“ но никой не се осмелява да предложи „основен ремонт“ като решение, а обикновено се търсят причини в личностите, които представляват институциите. Дори и намекът за промяна на структурата, се посреща с вой от привържениците на статуквото. Защото това било опит да се наруши „равновесието между институциите“ и „принципите на демокрацията, на модела Монтезкьо“.

Аз съм за демокрацията, но не и за демокрация без контрол. Демокрация без контрол е равно на анархия.

На практика най-силната политическа фигура при парламентарна република е премиерът, който води парламентарно мнозинство. Той е в ролята на Краля Слънце¹, докато ръководителите на останалите инсти-

¹ Людовик XIV (1638–1715), крал на Франция, е най-дълго управляващият владетел в модерната история на света. В историята той остава известен като „Краля слънце“, наречен така заради блясъка на неговия двор, недостижим за нито един от предходните владетели. Историците го определят като просветен деспот. Людовик XIV е прототипът на абсолютния монарх. Той често обичал да повтаря репликата си „Държавата – това съм аз“

туции гравитират като планети покрай него. Той носи цялата отговорност за управлението си пред обществото. Чрез парламентарното мнозинство в неговите ръце е концентрирана цялата държавна власт и трите кита на властта – силата, информацията и парите. В миналото историята е помнела владетелите, кралете и императорите, сега – премиерите и президентите.

Ще изброя и допълнителните функции на парламента, ако се въведе този нов модел на властта.

Парламентът в своите правомощия следва да назначава и контролира не само правителството, но и председателите на Върховния административен съд, Върховния касационен съд, председателите на апелативни и окръжни съдилища, Главния прокурор, председателите на ресорни апелативни, окръжни прокуратури и следствени служби, Председателя на Централната банка.

Всички гореспоменати държавни институции са длъжни да дават поне веднъж на месец отчет за дейността си, те подлежат на открит парламентарен контрол. Всички гореспоменати държавни институции имат право на законодателна инициатива.

Смешно е, че ние, хората на закона, които всеки ден работим с него и сме длъжни да го прилагаме и спазваме, нямаме право на законодателна инициатива.

За съжаление качеството на нормотворческата дейност в предходните български парламенти е под всякаква критика. Раждат се закони-недоносчета и още току-що родени, започват да се дооформят с „кръпки“.

Задължително е всеки законопроект да минава за становище и за съгласуване и през горепосочените държавни институции, както и през браншовите орга-

низации, чиито интереси се регулират и могат да бъдат засегнати. Само така ще се избегне некачественото законодателстване.

Ще бъде много щастлив, когато видя председателите на съдилища или Главния прокурор да отстояват мнението за изменение и допълнение на некачественото законодателство. Като длъжностни лица те са длъжни да прилагат законите и да правораздават, но е съвсем нормално да участват в отстраняването на видимите и невидимите дефекти, взаимно изключващите се норми, неясните разпоредби.

Когато законът е лош (некачествен и неясен за приложение), институциите, които са длъжни да го прилагат и правораздават, трябва да реагират и да предлагат мотивирано искане за изменение и допълнение, или да бъде изготвен изцяло нов проект за обсъждания нормативен акт. А не винаги да се оправдават с дефектната продукция на парламента.

Когато законът е добър, но прилагането и правораздаването е лошо, не трябва парламентът да се оправдава със съда, с прокуратурата или с изпълнителната власт, а да изисква отчет, да осъществява парламентарен контрол. И ако лошите резултати продължават, да освобождава некачествените ръководители.

Рузвелт е постъпвал така дори само при сигнал за съмнение за корупция, не се поколебавал да уволнява всеки свой съпартиец.

При този нов модел няма място за оправдаване. Той наподобява структурата на диамант – най-твърдото, най-красивото и най-скъпото природно богатство. За сравнение с графита, който е черно сив и мек, а е от същото вещество (въглерод), но атомите са плос-

ки (или ако го уподобим на разделените по Монтескьо власти – равнопоставени и независими една от други). Графитът е може би най-мекото природно вещество. Но и управляващите демократи, и големите бизнесмени се стремят към диамантите, а не към графита.

Знам, че ще бъда упрекван, задето в предлагания от мен нов модел съдебната власт няма да е независима и няма да противодейства на правителството. Смях в залата. Темида никога не съди Зевс. Не ми е известно някъде по света Главният прокурор да повдигне обвинение срещу действащия премиер или президент. Или Върховният съд някъде да е осъдил действащ премиер или президент. Има едно единствено изключение – китайският министър на здравеопазването бе осъден на смърт за корупция. Но дори и този пример не оборва правилото. Защото корумпираният министър не е Зевс, а само приближен на Гръмовежеца. И когато той разбира за безобразията на своя подчинен, разгневен го праща при Темида, която е длъжна да изиграе ролята на палач. Обвинения и присъди за Зевс ще има тогава, когато Зевс вече не е Зевс, а е свален от трона на Олимп.

Тогава с чисто политически цели започва разчитването на терена, като се спазва Първият божи закон на властта: „Унищожавай противниците!“. Точно тогава новата власт размърдва прокуратурите и съдиите. Които били „независими“. Практиката от досегашните 300 години демокрация доказва пълната несъстоятелност на тезата, че „независимата“ съдебна власт може да противодейства срещу централната изпълнителна власт или парламента. Това е тотална демагогия, която е удобна за взаимно оправдаване на съзнателните

или несъзнателните грешки, за плачевния рейтинг на институциите.

Дори заплахите за импийчмънт срещу президентите Ричард Никсън и Бил Клинтън заради аферите Уотъргейт и Моникагейт не стигнаха въобще до съда.

За да стане това все някога факт от действителността, се налага основен ремонт на Конституцията. И гласуване на нови устройствени закони. От техническа гледна точка необходимото за приемането им време е около месец, а за да започнат всички те да функционират де факто – около една година.

НОВ МОДЕЛ НА ВЛАСТТА ПРИ ПРЕЗИДЕНТСКА РЕПУБЛИКА

Схемата е същата, само че в центъра на върховната власт се поставя Президента, пряко избран от народа. Той заема мястото на Слънцето, около което гравитират останалите политически субекти–планети. Той носи пълна отговорност за управлението си пред обществото. В неговите ръце чрез парламентарното мнозинство е концентрирана цялата държавна власт и трите кита на властта: силата, информацията и парите.

При този модел е много важно президентът да има мнозинство в парламента. Ако няма, няма да може да наложи законодателната си програма, няма да реализира и да постигне политическите си цели, няма да изпълни обещанията си, дадени пред избирателите.

Президентът трябва да има право на законодателна инициатива, но законите да останат прерогатив само на парламента. Недопустимо е две централни ин-

ститутции да имат едновременно законодателни правомощия.



Ако парламентът откаже да гласува исканите от президента актове, той освен ветото трябва да има право както да прекратява предсрочно мандата на парламента, така и да насрочва нови избори за парламент.

По-добре е бързо да се реши всеки „философски спор“ между президента и парламента, отколкото да липсва синхрон и да се противодейства деструктивно в продължение четиригодишен мандат.

Ако президентът като глава на правителството има и пълно мнозинство в парламента, за да реализира своята програма, тогава той няма да има проблеми при из-

бирането и контролирането на председателите на върховните съдилища, на Главния прокурор, на апелативните и окръжните съдилища.

Или казано направо, задкулисният контрол над съдебната власт е много по-опасен за обществото от открития. А за липса на контрол и дума не може да става, както е сега. Не стига, че прокуратурата и съдилищата не са изборна демократична институция, но и липсва всякакъв механизъм за граждански и парламентарен контрол. Меко казано, това си е чиста проба средновековен анахронизъм в едно общество, претендиращо за демократично.

СЪЗДАВАНЕ НА СИСТЕМА ЗА ТОТАЛЕН ИНФОРМАЦИОНЕН КОНТРОЛ НАД АДМИНИСТРАЦИЯТА (СТИК)

СТИК е концепция за електронно правителство, при което всяка административна структура от централната или местна власт, е длъжна да има собствен сайт, където да има не само задължителна информация за правомощията си. Но и информация за административните процедури, необходимите документи и формуляри за получаване на необходимата административна услуга.

Но това не е всичко. Трябва да има и деловодна база данни за движението на всяка административна преписка, за всеки издаден административен акт или за отказа такъв да бъде издаден. Като тази централна база данни трябва да е публична и достъпна за всеки потребител, не само за молителите, но и за всички заинтересовани лица, за медиите, за гражданските организации.

Особено важно е изграждането на електронна система за функционирането на ефективен онлайн прокурорски надзор, за законосъобразност на издадените административни актове, респективно за отказаните да бъдат издадени. С това се цели да бъде спазвана законността на обжалването пред ресорния административен съд. Същото важи и за областните управители, които контролират законосъобразността на решенията на общинските съвети и заповедите на кметовете.

При такава система нивозите административни звена са „следени“, при това непрекъснато, от няколко институции, както и от самите граждани, медиите и неправителствените организации. Невъзможно е при толкова много „прожектори“ и осветяване да се допусне голяма грешка и провинилият се администратор да не понесе отговорност за нея. По този начин ще има скоростен обмен на данни между институции и бързо движение на становища по преписки, за които се изисква по-сериозно проучване, преди да се издаде необходимият административен акт.

Трябва ни бърз, качествен и тотален контрол върху информацията и върху работата на съответните административни звена, при това контрол от много страни. Същевременно ни трябва пълна прозрачност и пълен контрол над самото държавно управление.

Защото практически е невъзможно да имате „свои хора“ и в прокуратурата, и в областната администрация, и в медиите, и в неправителствения сектор. Но при провал все някой ще забележи и ще реагира, а този някой ще има и бърз достъп до доказателствата, при това в електронен вариант. Проблемите тогава ще се решават значително по-бързо, по-качествено и безобразията ще намалееят до допустими граници.

СЪЗДАВАНЕ НА МЕХАНИЗЪМ ЗА ГРАЖДАНСКИ И ПАРЛАМЕНТАРЕН КОНТРОЛ НАД СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

Единствената книга за проблемите на съдебната власт, в която колегите правят сериозен анализ – експертно и конструктивно – това е сборникът „Съдебна власт и корупция“.

Стара римска сентенция е, че съдебната власт е фундамент на държавата. Но за съжаление безотговорността като основен порок е тъкмо в тази власт. Ето защо в това изложение ще посоча как според мен съдебната власт трябва да се реформира, за да функционира качествено и бързо. Обществото ни има право на качествено и бързо правосъдие.

Към този исторически момент в повечето държави т.нар. съдебна власт не е демократична институция. **Ръководителите ѝ не се избират**, не се провежда избор чрез т.нар. представителна демокрация, нито пък се избират от изборна институция. Съдия Капка Костова, бившият председател на Съюза на съдиите в България, „призна“, че съдебната власт не е демократична институция, но това било гарант за нейната „независимост“ и че по този начин правата на гражданите се защитавали по-добре.

За четвърти път: да, ама не.

Напълно бих се съгласил с нея, ако у нас влезлите в сила осъдителни присъди за извършени престъпления стигнат поне половината от постиженията на Япония и Китай. Както стана дума в началото на книгата, в тези двете държави процентът на влезли в сила осъдителни присъди за извършени престъпления е над 90%. Бих се съгласил с нея, ако рейтингът на обществено доверие към съдебната система е над 45%, а

той днес е едва 4%, според последното изследване на „Витоша рисърч“.

Стана масова практика представителите на съда, прокуратурата, следствието и полицията да си прехвърлят вината един на друг. Полицията се оправдава със съда: „Ние ги хващаме, те ги пускат“. Съдът упреква прокуратурата, че обвиненията не са издържани поради липса на достатъчно доказателства и процесуални нарушения. Прокуратурата се оправдава и със съда, и с полицията, и с парламента.

Това прехвърляне на топката не може да продължава вечно.

Предоставените имунитети на магистратите имат съществен „принос“ за порочната безотговорност, ширеща се сред средите на съдебната власт. За какво говори тяхната наказателна неприкосновеност и несменяемост? Нима това са белези на демократична институция, нима това са съвременните принципи на демокрация, или рудиментален остатък от феодален начин на мислене?

Това положение е в пряко противоречие с основния принцип на всяка конституция, която пледира за равенство пред закона и забрана на каквито и да е привилегии (особено закони!). Нещо повече – в повечето държави – с изключение на конституционните монархии – правосъдието се дава „в името на народа“. Това е основен принцип на правовата държава, че цялата власт принадлежи на народа. И никоя институция не може да си присвои упражняването на народния суверенитет. Излиза, че може, и това се случва при съда. Интересно, как народът е дал правомощието на конкретен съдия да правораздава от негово име?

Суверенът (народът) делегира власт само чрез избори, т.нар. представителна демокрация, друг начин няма. Обаче се оказва, че може и без избор и без какъвто ѝ да е контрол, граждански или парламентарен, народният суверенитет да се присвоява и да се дава правосъдие от негово име, без да е дадено такова правомощие по надлежния ред. А надлежният ред е бил и ще бъде: избор на ръководителите.

Изключение от този анахронизъм в съвременната демокрация, правят само някои щати в САЩ, където председателите на съдилища, прокуратури и дори шерифите (шефовете на полицията) се избират от населението. Само за Щатите можем да говорим, че там съдебната власт е демократична институция.

Тези средновековни, феодални привилегии и принципи не само че не са гарант за „независимост“ и липса на злоупотреби, а напротив, те способстват за разрастването на безотговорността и корупцията в съдебната система. А фактите в това отношение, са очевاعدни.

Работата на всеки съдия е да ръководи процеса, да пише мотиви и диспозитив на решения или присъди. На всеки съдия му трябва високо заплащане и нормална натовареност, добри условия за труд. А не привилегии, имунитети и пр. Както казах, оправдания не се приемат.

Мерките, които трябва да се вземат, за решаване на проблема с безотговорността и корупцията в съдебната система са няколко.

- Премахване на всякакви привилегии и имунитети като противоконституционни

Замяна на принципите: назначаемост, несменяемост и имунитет с нови принципи: мандатност (за ръководителите), изборност (за ръководителите) и конкурсно начало (за съдиите).

- Въвеждане на ясни критерии за влизане, израстване и напускане на системата, с професионални критерии за оценка на качеството на съдийската работа (издадените решения и присъди), както и критерии за максимално допустима натовареност.
- Премахване на нетипични за съда дейности като всевъзможните разрешения и разпити пред съдия.
- Упражняване на открит граждански и парламентарен контрол.
- Право на законодателна инициатива и на задължително съгласуване на законопроекти с представителите на съда и прокуратурата.

Това са първите пет стъпки, които ще доведат не само до премахване на безотговорността и взаимното оправдаване в съдебната система, което омръзна на всички, но и до бързо и качествено правосъдие.

Ще се спра по-подборно върху всяка от петте посочени стъпки.

Премахване на всякакви привилегии и имунитети като противоконституционни

Замяна на принципите: назначаемост, несменяемост и имунитет с нови принципи: мандатност (за ръководителите), изборност (за ръководителите) и конкурсно начало (за съдиите).

Според мен е абсолютно недопустимо предоставянето на привилегии на какъвто и да е държавен ор-

ган. Един представител на държавен орган има нужда от ясни правомощия, добро заплащане и контрол, за да функционира правилно, а не от привилегии, имунитети¹ и прочие средновековни отживелици. Според българското законодателство Главният прокурор може, ако иска, да сваля имунитета и да осъди дори президента и премиера, но на него няма кой да му държи сметка. Дори Господ да слезе на земята, не би могъл да му вземе имунитета! Това всъщност са думи на един бивш Главен прокурор на България, чието име не желая да споменавам.

Излишно е да казвам, че имунитетите и привилегиите довеждат до създаване на чувство за безнаказаност и оттам – връзки с престъпния свят, пълен разгул на корупцията и безотговорността.

Ето защо т.нар. „черна аристокрация“², благодарение на законовите си имунитети и липсата на отговорност пред обществото, си създава самочувствие за вечност, за непогрешимост и за пълна независимост в негативния смисъл на понятието.

Отново подчертавам: оправданията от страна на съдебната система са основен белег на порока, наречен безотговорност. Оправдателната реторика е губеща, печелившата е решения и резултати.

Нещо повече, нерядко тези имунитети се превръщат в предпоставка за създаване на корупционни схеми и на „чадъри“ над групи от организираната престъпност. Има информация, че някои от каналите за

¹ Имунитет или **наказателна неприкосновеност**. Лица с имунитет не могат да бъдат задържани за престъпление, проследявани и подслушвани.

² Идва от черните тоги и законовите имунитети и привилегии, които само аристокрацията е имала във феодализма.

трансфер на наркотици се контролират от висши представители на „черната“ и „червената“ аристокрация.

Няма идеален модел на властта, нито на механизмите, които определят отношенията между трите власти, но има по-добре и по-зле работеща система при определени условия.

По-малкото зло според мен е да има контрол, но той задължително трябва да е открит и явен. Задкулиското управление не е белег на демократично общество, макар че то е факт. Само откритият контрол е начин за преодоляване на недостатъците на модела Монтеско, ако той се упражнява от централната власт или лицето, което представлява тази власт.

Ето защо трябва да има мандатност, изборност и конкурсно начало. Първите два принципа са за ръководителите на съдилища, а третият е за редовите магистрати.

Две думи за принципа на мандатност: ръководителят на съдебната институция получава мандат за срок от 5 години. Ако резултатите от работата на съда са впечатляващи, той остава на този пост и получава втори мандат. Или се предлага за избор на по-висша съдебна институция. Няма такъв момент – вечност и несменяемост. Няма вечни хора и незаменими хора, само Всевишният е незаменим.

Принципът на изборност: ръководителите на висшите съдебни институции (Върховен административен съд, Върховен касационен съд, Главен прокурор на републиката, апелативни и окръжни съдилища) се избират от парламента. Тяхната дейност подлежи на парламентарен и граждански контрол. Най-малко веднъж в месеца следва да изготвят доклад пред Сената или во-

дещата законодателна комисия. Докладите трябва да са публични и да са достойни на цялата общественост. В докладите е желателно да има препоръки за законопроектите за изменение и допълнение на съществуващата нормативна уредба, за да се прилагат и се правораздава по-точно. Волята на законодателя трябва да намери практическа материализация.

При лоши резултати парламентът може да прекрати предсрочно мандата на управление на съответния ръководител на върховен или апелативен съд и прокуратура.

Както вече казахме, който има правомощието да създава закони, по презумпция има и правомощието да контролира тези институции, които са длъжни да ги прилагат и правораздават.

При предлаганият от мен модел няма място за оправдания, а само за решения и резултати.

За ръководителите на съдилищата от първа инстанция (това са районните и окръжните съдилища) изборът трябва да е пряк, мажоритарен, от местното население. Председателят на съда трябва поне на тримесечие да дава отчет пред Обществен съвет по правосъдието, в който участват представители на местната власт, прокуратурата, съда, полицията, медиите и неправителствени организации. Този обществен съвет ще има право при неприемливи резултати да поиска прекратяване на мандата на председателя на съответния съд. Решението на този съвет няма да подлежи на обжалване.

По този начин съдебната власт не само че става частично демократична, но се засилва контролът и отговорността, а оттам – и качеството на правораздаването.

Но това не е достатъчно.

За конкурсното начало: това е нормалният път за влизане в съдебната система, без претенции за ръководни постове. За да се предотврати корупцията, конкурсите трябва да бъдат централизирани, при точни критерии за оценка на знанията и опита на кандидатите. От тестове до решаване на казуси. Включително и изготвяне на мотиви и диспозитив на решения по не по три вида дела, с различна фактическа и правна сложност.

Дори и да се допусне, че през „ситото“ случайно ще минат некомпетентни колеги, следващите решения на проблема ще елиминират некомпетентността в съдебната власт.

Въвеждане на точни критерии за влизане, изравняване и напускане на системата точни професионални критерии за оценка на качеството на съдийската работа (издадените решения и присъди), както и критерии за максимално допустима натовареност

Както вече стана дума, съдебната работа е като всяка една работа, само че много по-отговорна, защото се решават човешки съдби. След като е работа, се налага въвеждане на точни критерии за оценка на качеството на тази работа. Критерият за оценка е резултатът. Всеки труд има определена цел и цели постигане на определени резултати. В момента у нас няма точни критерии, според които да се оценява качеството на съдийската работа.

И това според мен е умишлено. В Закона за съдебната власт има общи, тривиални и неясни разпоредби, които налагат дисциплинарна санкция на провинилия се магистрат.

По принцип най-голямото достойнство на закона е, че не се влияе от емоции. За съжаление българският законодател допуска недопустима дискреция при прилагането му и по този начин се накърнява достойнството на закона, а оттам – на държавността и идеята за правова държава. Резултатът от работата на един магистрат е Решението или Присъдата по определено дело. Фактът, че този умишлен субективизъм доведе и до ненаказуемост при издаване на необосновани съдебни актове, е и една от причините да се толерира безотговорността и корупцията в съдебната система, която е очевадна, дори и за най-обикновените хора.

Никой няма право да се меси в работата на магистрата при ръководството на процеса и при изготвянето на мотивите и диспозитива на решенията и присъдите. Тук той е независим. Чак след като издаде съдебния акт, започва последващият контрол.

Решението на този проблем е въвеждане на точни критерии за оценка на качеството на издадените съдебни актове, като са налагат наказателни точки за всеки допуснат „порок“ на съдебния акт, както и ранжиране на дисциплинарните наказания според броя на наказателните точки.

Тези наказателни точки се дават в следните случаи:

1. За нарушение на материалния закон – 2 наказателни точки.

Ако съдията неправилно е приложил определена материално-правна разпоредба при събраните и приети по делото доказателства и заключение на вещи лица. Съдът знае закона. Но когато колегата не го знае, това трябва да се отбележи в досието.

2. За нарушение на процесуалните правила – 2 наказателни точки.

Ако съдията не е приел доказателство, което е релевантно за изхода на делото, отхвърлил е обосновано доказателствено искане, с което на практика е лишил страна от съдебна защита. Това е масова практика, за което имат принос и несъвършените процесуални закони.

3. За необоснованост на съдебния акт – 2 наказателни точки.

Ако съдията при мотивиране на своя съдебен акт не е взел предвид всички приложени и приети доказателства, заключения по експертизи, кои кредитира и кои не и защо, а взема своето решение само въз основа на част от тях. Това също е масова практика, за съжаление.

4. За неиздаване на съдебния акт в едномесечен срок – 2 наказателни точки.

Ако съдията произнася решението си чак след законосъобразния срок. Също масова практика.

Според мен, това са точните критерии за оценка на качеството на работата на магистратите, въз основа на резултатите, а това е издаденото решение или присъда.

Следва ранжиране на наказанията:

1. при 4 наказателни точки – порицание.
2. при 8 наказателни точки – глоба.
3. при 16 наказателни точки – двоен размер на глобата.
4. при 32 наказателни точки – предупреждение за дисциплинарно уволнение, и за отнемане на юридическа правоспособност. Тук е важен момента за колегата: дали е по-добре сам да напус-

не съдебната система или да рискува да направи още грешки и да се прости изцяло с юридическата си правоспособност.

5. при 40 наказателни точки – дисциплинарно уволнение и отнемане на юридическа правоспособност.

Тези критерий трябва да бъдат въведени или с изменение и допълнение на устройствения закон, а може би най-добре с нова Наредба за атестиране на качеството и натовареността на магистратите, и за определяне на дисциплинарни наказания.

Каква е ще бъде равносметката, ако направените предложения влезнат в сила? Ако съдиите се оценяват по този начин, **най-много 20 дела** ще са достатъчни, за да се разбере дали един магистрат е некадърен или не. Двадесет погрешно решени дела и колегата е пътник от системата.

Ако иска може да се жалва не в Страсбург, а на арменския поп, ефектът ще е нула. В правосъдието, което е стълб на държавността, няма място за некачествени „материали“.

Но това също не е достатъчно.

Необходимо е точно определяне на минималната, средната и максималната натовареност на магистратите. Необходимото е време за четене, анализ и обосноваване на доказателствата. Поради липса на критерии за това, някои съдилища са свръх натоварени, и обратно, на други не им достига натовареност. Не може 700 000 новообразувани дела, за една година да бъдат нормално разгледани от 130 съдии. Средно по 5 000 дела на съдия годишно? Това е абсурд. Не е възможно да се прочетат, камо ли да се анализират и

обосноват. При такава претовареност в системата дори и да имате желание, няма как да не допуснете грешка. За това са нужни и точни критерии за определяне на минимална, средна и максимална натовареност. Те следва да бъдат определени от нас, от гилдията, като обективен критерий за фактическа и правна сложност се вземе количеството доказателствен материал. То невинаги е точен критерий, но приблизителен. И все пак е някакъв критерий.

Дела до 50 страници – прогнозно. Ниска степен на фактическа и правна сложност.

До 100 страници – прогнозно. Средна степен.

Над 100 страници – Висока степен.

Според мен, минималната натовареност на месец следва да бъде 20 дела с ниска степен, 10 със средна и 5 с висока степен на фактическа и правна сложност. Минимумът дела за месец – 35, максимум – 70 дела. Като не е желателно максимумът да се достига.

Ако натовареността е голяма, съдията трябва да може да откаже да разглежда дела, които са над тези максимални допустими граници. Той е човек, а не машина, нито кандидат за рекорд за книгата на Гинес. Макар че в Софийския районен съд, може би, има съдии, които могат да влезнат в книгата на Гинес за най-голям брой решени дела на година.

При голяма натовареност, ръководителите на съответния съд, трябва да обявят конкурс за временен съдия. Той ще е подобен на конкурсите за редовни съдии, само че тук длъжността е временна, за срок от 1 година.

За да има качествено и бързо правосъдие е необходима нормална натовареност на съдийския състав. Достатъчно време за прочит, за анализ и за обоснова-

ване на съдебните актове. За да няма грешки. Защото се решават човешки съдби.

Контролът и санкционирането ще се упражнява не само от административния ръководител, но и от Инспектората по правосъдие. Според мен, само той трябва да налага дисциплинарни наказания и най-тежкото, уволнение.

Но и това не е достатъчно.

Премахване на нетипични за съда дейности, Засилване на процесуалната дисциплина на страните в процеса. Всевъзможни разрешения и разпити пред съдия.

За да се разтовари и без това претоварената съдебна система, е необходима и промяна в **процесуалното** законодателство, с което да се премахнат нетипичните за съда дейности. Съдът правораздава, това е. Работата на съдията е да ръководи процеса и да изготвя мотивирани решения и присъди, никакви други ангажименти не трябва да им се вменяват като задължение. Това само забавя и „накъсва“ процеса. А целта е постигане на качествено и бързо правосъдие.

Кои са нетипични за съда дейности? Всякакви регистри и регистърни производства, които трябва да бъдат грижа на определена администрация. Тъй като основната функция на съда е да разреши правен спор или да наложи наказание за извършено нарушение или престъпление.

Нетипични за съда са издаването на всевъзможни разрешения за достъп до други институции, например до ЕСГРАОН в МВР, до данъчни регистри, до банкови сметки, фирмена документация, за обиски и проследяване, за използване на специални разузнавателни средства, за разпит на свидетел пред съдия...

Не споделя мнението, че това е „гаранция да не се злоупотребява“. Практиката показва обратното, че това „накъсва“ процеса и изтича информация за обектите за наблюдение, обикновено представители на мафията, и те веднага предприемат необходимите мерки да се предпазят. Това не само хаби скъпи държавни ресурси, но и резултатът е нулев – няма годни доказателства, няма годно обвинение, да не говорим за мотивирана присъда.

Вярно е, че тези изисквания присъстват в Европейската конвенция за защита правата на човека, но не го приема за правилно решение. След като резултатите от наказателно правосъдие са толкова плачевни, вменяване на толкова допълнителни задължения са направо неприемливи „екстри“.

Прокурорът, господарят на предварителното производство, е този, който трябва да прецени дали дадено обвинение ще издържи, с какви доказателства разполага, какви процесуално следствени действия са му необходими, за да бъде обвинителният му акт обоснован. Прокурорът издава постановление и разпорежда на следствения и дознателски апарат, какво трябва да правят, има ли нужда да предприемат необходимите действия.

Според мен, разследващите органи трябва да имат правомощия като американското Федерално бюро за разследване. Оперативно-издирвателската работа и провеждането на процесуално-следствените действия на фазата на до съдебното производство, трябва да се обединят. А не както е сега, полицията издирва, разпитва и взема показания, после дознателят или следователят „повтаря“ това упражнение.

Разследващите органи имат право да „душат“ на всякъде „като кучета“ и никой не може да откаже съдействие – без значение дали е държавен органи, властова институция, отделен гражданин, мощна фирма или световно известна банка. Те са длъжни да съдействат под страх да не им се повдигне обвинение за прикриване на престъпление, което само по себе си е достатъчно респектиращо. Включително, ако има нужда и от проследяване, подслушване, достъп до камери, регистри, интернет кореспонденция и прочие. Накратко – на агентите, легитимиращи се със служебна карта, не може да им се отказва достъп, под какъвто и да е претекст.

Дали има нужда да се използват специални разузнавателни средства, решението трябва да го взема прокурорът, а не съдът. Прокурорът преценява как да докаже обвинението, а не съдът. Ако се налага използване на такива средства, обвинителят трябва да дава „зелена светлина“, а не съдът. Защото, ако обвинението не издържи в съда, прокурорът трябва да носи дисциплинарна отговорност за това, да получи черна наказателна точка.

Разследващите органи, ако преценят биха могли да използват специални разузнавателни средства и без прокурорско разрешение, но прокурорът трябва да реши дали обвинението ще ги приеме.

Разследващите органи са основата и най-важната част на пирамидата на наказателното правосъдие. От тях най-вече зависи какви доказателства ще се съберат, върху които прокурорът мотивира обвинението в обвинителен акт, а съдът ги проверява, заедно с оневиняващи доказателства, представени от защитата на подсъдимия.

Съдът не трябва да се „бърка“ в работата на разследващите органи освен, ако тези органи не са извършили престъпление.

Обидно е следователят или дознателят да чакат непрекъснато „нареждане“ и „разрешение“ от колежата си съдия, за да си вършат работата. Същевременно съдии са претоварени с дела и още повече ги претоваряваме, като ги караме да се занимават с всевъзможни разрешителни и разпити. Сякаш само съдията е способен и образован, а разследващите нищо не разбират и не знаят. Това не може да бъде подход за ефективно взаимодействие, за бързо и качествено наказателно правосъдие. А резултатите доказват правилността на тезата ми.

В гражданския процес се налага засилване на процесуалната дисциплина на страните. Трябва да се предвидят солидни глоби при по-късно представяне на доказателства, при пропуснати преклузивни срокове (при които, ако не упражните правото си, то се погасява и не може да го упражните по-късно) за представяне на доказателствени искания. Или гражданите трябва своевременно да си организират качествена защита или на практика я губят. За това няма време за протакания и отлагане на делата във времето и пространството. Мечтата ми е българското правосъдие да работи така, че средно до една година всяко дело да има влязло в сила присъда, и тя да преминала през всички инстанции. Който не организира защитата си де бива да се сърди на държавата, а на себе си. Обикновено това са ответниците по граждански дела, а най-често тъкмо те нарушават определените права.

Ето защо се налага основен „ремонт“ на устройствените и процесуални закони, както и издаването на

нови наредби. За точното прецизиране на нормативните актове нужното технологическо време е около 5 месеца, и 1 година за практическото им приложение. Въвеждането им в практиката ще даде определено положителен ефект и „прахосмукачката“ на разследването, прокуратурата и съда, т.е. на съдебна система, ще започне много по-добре да чисти обществения боклук, при наличие на открит граждански и парламентарен контрол за дейността ѝ.

– Упражняване на открит граждански и парламентарен контрол

Не можем да говорим за демокрация и да няма контрол, особено за толкова важна институция като съда, която е фундамент на държавността и е призвана да разрешава правни спорове и да осъжда престъпници. В повечето държави съдебната власт е недемократична – назначава се, а не се избира, а пък липсата на граждански и парламентарен контрол над нея е очевиден анахронизъм за съвременна демокрация. Гражданският контрол трябва да се упражнява от обществени съвети, в които да участват представители на местната власт, прокуратурата, разследващите органи, гражданските правозащитни организации, браншовите орга119

низации, медиите, университетски преподаватели. Поне на едно тримесечие председателят на съда е длъжен да докладва за дейността на съда, броя приключили и недовършени дела, причините за това, да даде оценка на взаимодействието с прокуратура, полиция и гражданските сдружения, движението на дисциплинарни преписки срещу магистрати и прочие.

Нещо повече – при лоши резултати Общественият съвет може със свое решение да прекрати предсрочно мандата на председателя на съответния съд. Както и да се насрочат нови избори за председател на съда.

Това е демокрация – хората решават, обяснения не се приемат, а само решения и резултати. Обществото не може повече да търпи и да толерира безотговорност и оправдания.

Този промяна ще се отнася само за съдилищата на първа инстанция. Контролът върху апелативните и върховни съдилища ще се упражнява от парламента. Това вече бе описано по-горе.

Поне веднъж на 3 месеца председателите на тези съдилища ще са длъжни да докладват за дейността си, включително и да правят препоръки за упражняване на косвен административен контрол¹ и законодателна инициатива.

– Право на законодателна инициатива и на задължително съгласуване на законопроекти с представителите на съда и прокуратурата

Председателите на върховните съдилища и Главният прокурор трябва да имат право на законодателна инициатива. Трябва да се чува тяхното мнение за предлаганите и вече приетите закони. Защото законотворчеството в последните няколко парламента е под всякаква критика. Хората на закона, които всеки

¹ Косвен административен контрол, е хипотеза при която съдията не прилага влязъл в сила административен акт, било индивидуален или общ и нормативен, поради незаконосъобразност на издаденият акт. Като с писмо препоръчва на административния орган, да се съобразява със закона

ден работят с него, и най-добре знаят, „как работи“ на практика. Много често новоприетият закон не само не работи, но и въобще не е съобразен с други закони и влиза в пълно противоречие с тях.

С оглед да бъдат предотвратени всички възможности да се „раждат“ нови законодателни недоносчета, трябва да е задължително всеки законопроект да бъде съгласуван с председателите на върховните съдилища и с Главния прокурор. И техните становища и препоръки да бъдат отстоявани в парламента. Най-важно е мнението на професионалистите, в правото няма място за идеологии и демагогии.

За целта е необходимо и промяна на конституцията.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА КОРУПЦИЯТА

За корупцията, като за негативно явление в съвременната демокрация, вече са изписани кофи с масило. Само ще вметна, че тя е два вида. Корупция по високи етажи на властта и корупция по низовите властови постове.

В следващите редове ще предложа няколко нововъведения, които, според мен, биха елиминирали корупцията по ниските управленски и административни нива. Но не и корупцията във високите етажи на властта. Защото корупцията се генерирана от самия партийно – политически модел и е почти невъзможно да се докаже на ниво министри, дори когато иде реч за „подарени“ крупни обществени поръчки за милиарди левове. Ето защо борбата с корупцията по най-високите етажи на централната изпълнителна власт е в ръцете

на премиера. Или на президента, ако говорим за президентска република.

Само те, ако са честни и отрити демократи, могат да уволнят провинилите са министри и да ги дадат на прокуратурата.

Ето две мои предложения за премахване на това негативно явление на ниско властово ниво: Създаване на електронни системи за плащане на заплати и услуги. Електронизация на административните услуги.

– Създаване на електронни системи за плащане на заплати и услуги или парите в брой стават синоним на мръсни пари

Най-ефикасният контрол за предотвратяване на корупцията е контролът над самите пари. А най-лесно се контролират електронните пари – най-лесно се следи тяхното движение, влизането и излизането им от банковите сметки. Ето защо всички държавни служители трябва да получават заплатите си, премиите и наградите си само по банков път като използват дебитни карти. Всички видове платени услуги, заплащане в заведения и магазини, трябва да става чрез дебитни или кредитни карти. Трябва със закон всички търговски обекти да бъдат задължени да притежават устройства за плащане по електронен път.

И по този начин големите суми в брой стават синоним на мръсни пари. Всеки държавен служител у когото при обиск се установи наличие на много пари в брой, тези пари трябва да се конфискуват до доказване на техния произход чрез безспорни документи и доказателства.

Говоря не за обвинение в корупция, а за конфискация на парични суми в брой, притежание на длъжностни лица. Естествено, ако се намерят доказателства, че сумите са от подкуп, ще се повдигне и обвинение.

Но аз съм привърженик на административния подход: проверка, протокол за изземване и конфискация, налагане и на солена глоба.

Така всеки държавен или общински служител ще внимава не само колко пари ще носи у себе си, но и какви суми ще крие в брой – говоря за директна конфискация в полза на фиска.

Плащане на подкуп по банков път е много по-опасен, защото всеки превод оставя следи, всяка банка изисква, съгласно европейските директиви, пълна идентификация на вложителя.

Така корупцията по низовите властови нива драстично ще намалее, включително сред съдебна власт.

– Електронизация на административните услуги

Този вид заплащане ще улесни гражданите и бизнеса, защото ще получат бърза и сигурна административна услуга, при това без да имат въобще контакт с държавния чиновник. Когато всичко и он-лайн заплащане, рушветът няма как да стане. А и няма да се налага.

По-горе предложих да се въведе Система за тотален информационен контрол – СТИК, която е основата на он-лайн администриране и получаване на административни услуги и контрол.

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ЛЕНОСТТА

СЪЗДАВАНЕ НА ЕДИННА ИНФОРМАЦИОННА МЕЖДУВЕДОМСТВЕНА СИСТЕМА

Това е вече споменатата СТИК – Система за тотален информационен контрол: он-лайн информационна база данни между държавните институции и гражданите. Естествено, с различни нива на достъп и права в мрежата. С възможност за справки в реално време и приемане и предаване на електронни документи. По този начин ще има пълен синхрон между различните нива на властта, както и комплексно упражняван контрол – административен, прокурорски, съдебен, граждански и парламентарен. Само по този начин административните становища по административните преписки¹ от различните ведомства ще могат бързо да се придвижват, същото ще важи, например, за искания административен акт, който ще се издава законосъобразно, мотивирано и бързо. От което ще спечели не само бизнесът, но и цялото ни общество.

¹ Молба, заявление с прикрепените към него документи, с искане за издаване на конкретен административен акт от орган на държавна власт. Преписката се входира в деловодствата на административния орган.

ГЛАВА IV

ДЕЙСТВИЯ

За да бъдат приложени в действителността предложените по-горе мерки и решения за премахване на основните пороци на демокрацията, са нужни съвместните действия на гражданско общество и на конструктивно мислещия политически и бизнес елит.

Това е концепцията ми за бъдещия „основен ремонт“ на съществуващата система, защото, ако тя не се усъвършенства, цялата система ще се срине. А това не е желателно за обществото.

Някои от решенията ги имам разработени като законопроекти и становища, които официално съм подписал като юридически съветник на Федерация на потребителите в България. Но прецених, че ако в книгата приложа пълната структура на тези законопроекти за изменение и допълнение на съществуващата нормативна уредба, бих ненужно затормозил читателите си, а текстът би набъбнал няколкократно. Предпочетох по-достъпния подход към проблематиката, защото търся съидейници, а защо не и опоненти, на изложените от мен тези, юридически, организационни и конституционни промени. Това е, според мен, технологията, чрез която в държавен план „графитът“ се превръща в „диамант“.

Равнопоставените и „независими“ една от друга висши държавни власти са плоски като атомите на

графита, а както и практика доказа, те са прекалено чупливи, меки и нездрави. (Не твърдя, че структурата е основната причина за пороците, но има водещо значение.)

Целта на тази книга е да предложи за обсъждане предложените от мен начините, чрез които да реструктурираме обществената същност на „графита“ и да превърнем структурата му в „диамантена“ – силна, прозрачна, кристално чиста.

Самият факт, че тази книга е написана и читателят вече я държи в ръцете си, само по себе си е действие, граждански акт. За мен, като адвокат, тази книга е граждански дълг. Ние, юристите, сме лекарите на обществото. И както лекарите лекуват болестите на човешкото тяло, така юристите лекуват боледуващото общество. Но временните „болкоуспокоителни“ не премахват болестта.

Да си юрист е призвание.

За съжаление, посредством хора, които по някакви обстоятелства заемат ръководни постове, или не са наясно за какво са там, или много добре знаят за какво иде реч, но не желаят да решат проблемите на обществото. Това е истината.

Но за щастие вече сме свидетели, че обществото все повече се интересува от резултата, а не от „технологията“ на управленческия процес.

Моята концепция няма нищо общо със съществуващите демагогски политически идеологии. Това е прагматична концепция. Очаквам огън и жупел по мой адрес от страна на „корифеите“ на статуквото, както и обвинения във фашизъм, комунизъм, фундаментализъм и всякакъв там измислен –изъм.

Но смятам да ги облекча в търсенето на определенията. Както вече споменах, това е просто Незрети-зъм: „Концепция, която разглежда властта като всяка друга работа, но с много по-високи отговорности. Концепцията ми предлага събирането на информация за проблемите на гражданското общество да стане непрекъснат процес. И всеки проблем да бъде подлаган на анализ (фактологически и правен), върху чиято база ще бъдат вземани най-оптималните управленски решения.

Предлагам система, която оказва перманентен контрол върху действията по изпълнението на всички взети решение, за да се постигне определен резултат.

Това е система с ясна йерархизация и със силна централизация на властта, която ще премахне досегашната практика трите „независими“ власти взаимно да се обвиняват и по този начин да се оправдават.

Това е система, която придава на предизборните партийни програми юридическа стойност, статус на обществен договор, при чиито неизпълнение от страна на спечелилите изборите, мандатът им може да бъде отнет по съдебен път. Това е система, при която всички функции на властта работят в синхрон. Система, която изхвърля некачествените елементи от държавната машина – по точни, ясни и обективни критерии. Система, която регулира и консултира икономиката при рационална експлоатация на човешките и природни ресурси. Система, при която общество е от различно богати граждани, а бедните не повече от 2–3%.

Това е учебник за властта.

За представителите на централната изпълнителна, законодателна и съдебна власт. Би било добре, ако осмислят съдържанието на тази книга. Да се замислят за

пороците в обществения ни живот, за причините, които създават тези пороци, и за предложените от мен решения.

Времето на строените в редици партийни членове, отдавна е вече историята. Хората вярват на личности, а не на идеологии, които вече са символ на демагогии.

Тази книга е повик за промяна. Тя би могла да катализира интелектуалния застой на разноцветния политически елит, тя може да провокира разрешаването на редица проблеми на властта, на взаимодействието между институциите, защото предлага интересни, у нестандартни начини да бъдат разрешени най-острите обществени проблеми.

Властта не може да угоди на всички, това е илюзия. Но тя може да защити интереса на достатъчно широка част от българското гражданско общество.

Ако политическият елит не осъзнае необходимостта от промяна на законодателството, проблемите на съвременната демокрация ще се задълбочат и изострят, обществото ни ще продължи да живее в демагогия, а всяка партия, която дойда на власт ще се сблъска с войната между институциите. И изпълнителната власт ще продължи да се оправдава с „независимата съдебна институция, а тя от своя страна да упреква в намеса във вътрешните работи или прокуратурата, или вътрешния министър. А безотговорността, корупцията и бавността ще продължават да простират метастазите си из целия обществен организъм.

Да се приспособиш към едно „болно“ общество не е проява на добро здраве. Проблемите на държавната власт и на обществото са сериозни и са нужни сериозни хора за тяхното преодоляване. Демокрацията е процес, а не статукво. Дълъг процес на усъвършенстване

на държавното управление в интерес на широките слоеве от обществото. И когато тя престане да се усъвършенства и пороците и надделят над достойнствата, и демокрацията неминуемо пада. И ниските инстинкти се изправят в пълен ръст.

Но за да създадем развито гражданско общество, трябва да има промяна и в народопсихологията ни. Докато не се промени напълно начинът ни на мислене обществото ни ще има робска психика. Ако мнозинството придобие борчески манталитет, тогава може да се формира истинско гражданско общество. Кое-то от своя страна ще оказва силен натиск върху политическите субекти И ако те не реформират обществените отношения, не модернизират демокрацията, и нея правят все по-хуманна и човеколюбива, ще бъдат все по-бързо измествани от по-ефективната конкуренция.

Когато всеки си върши работата съвестно, когато знае за какво работи и какво получава, като плаща знае за какво плаща, животът на всички става по-хубав, по-спокоен и щастлив.

ПОСЛЕСЛОВ

Този книга е предназначена за всеки гражданин, който търси причините за съществуването на демагогията, безотговорността, корупцията и бавността в държавната власт. И за всеки, който търси пътищата как да бъдат премахнати.

Тази книга е предназначена и за колеги юристи, за представителите на изпълнителната, на законодателната и на съдебната власт, и най-вече за онези от тях, които наистина желаят държавните институции да функционират като швейцарски часовник: точно, прецизно и безупречно.

Моят опит като адвокат се състои в няколко съдебни битки срещу министерства, държавни комисии и агенции, както и срещу монопола на някои корпорации. До тук имам седем съдебни прецедента (за първи път използване на законова норма в дела), по административни и граждански дела. Няма да ги изброявам, достатъчно са известни в публичното пространство.

Проблемите на обществото и начините за преодоляването им особено в сферите на енергетиката, потребителската защита, храните, застраховането, земеделието, са също много значими, но те ще са тема на втората част на тази книга.

Опитът ми като адвокат и общественик е достатъчен, за да дам обосновани решения на проблемите.

Ако нещата бяха лесни, нямаше да се паднат на нас. Но точно в трудните моменти стойностните хора се доказват, за разлика от посредствените.

Четвъртък, 18 ноември 2010

ЗА АВТОРА

Роден на 27.XI.1974 г. в с. Дебрен, общ. Гърмен, обл. Благоевград. Завършил основно образование в НОУ „Св.Климент Охридски“ – с. Дебрен, а средното си образование в ПГ „Яне Сандански“ – гр. Гоце Делчев. Отслужил военната си служба в школа за подготовка на механик водачи на МТЛБ –гр. Лом. Завършва едновременно две висши образования: история в СУ „Св.Климент Охридски“ и право в Нов български университет.

Практикуващ адвокат от 2002 г. В адвокатската си практика има 7 съдебни прецедента: първия колективен иск в България, най големият колективен иск срещу монополни корпорации, първият иск за обезщетение за бездействие от държавни институции, първият иск с правно основание КРБ за обезщетение от държавни институция, прецедентно определение на ВКС с което отказа да приложи привилегирвания правен режим на монополни енергийни корпорации (Топлофикация София АД), задължително за по-нисшите съдебни инстанции, Отмяна на текст от незаконосъобразна Наредба след приключване на съдебно заседание, който допускаше извършването на валутни измами, първото прилагане на Договора за европейска общност за искане на постановяване на преюдициално тълкувателно заключение (по едно от делата против ДКЕВР за цените на ел.енергия).

Партньор на няколко неправителствени организации: в периода 2005–2007 – на Фондация за подпомагане жертвите на престъпления и борба с корупцията; в периода 2006–2009 – на Федерация на потребителите в България

Участва активно в телевизионни публицистични предавания по обществено значими проблеми.

Семеен, има дъщеря.

За контакти:

Адрес: гр.София 1142

Бул.Васил Левски № 63 ет.5 офис 14

Тел. 02/ 417 9299; 089 543 5735 ; 088 681 7008.

E mail: nezretbbbb@abv.bg; nezret@lex.bg

www.vasilev-babuchev.com

адв. Незрет Бабучев
ПОРОЦИТЕ НА ВЛАСТТА

Българска, първо издание

Компютърна обработка	Людмила Петрова
Коректор	Людмила Петрова
Оформление на корицата	Румен Хараламбиев

формат	32/84/107
обем	8 п. к.

дадена за печат	ноември 2010
излязла от печат	ноември 2010

Предпечат и печат	Изток-Запад
-------------------	--------------------